

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΑ'

Μ. ΠΕΜΠΤΗ 13 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1933

ΑΡΙΘ. 14-15

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

Όταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀνεδέχθη τὴν ἀποστολήν τοῦ εὐαγγελίσεσθαι, ἦτο ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ κόσμος εἶχεν ἀποκάμει νὰ ἐκζητῇ τὸν Θεόν, ἐπειδὴ δέ, παρὰ πάσας τὰς προσπάθειάς του, «οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν», ὁ ἀπόστολος ἀνέλαβε νὰ τὸν γνωρίσῃ εἰς τὴν τότε Ἰουδαϊκὴν καὶ ἔθνηκὴν ἀνθρωπότητα «διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος», ἥτις συνίστατο εἰς τὴν καταγγελίαν «Χριστοῦ ἑσταυρωμένου», ὁ ὅποιος, ἂν διὰ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὰ ἔθνη τῆς ἐποχῆς του ἦτο σκάνδαλον καὶ μωρία, διὰ τοὺς ἐξ αὐτῶν ὁμοῦς κλητοὺς ἦτο «Χριστὸς Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία» (Α Κορ. α', 17 - 25). Τὴν γνώσιν ταύτην ὁ ἀπόστολος ἔκρινεν ὡς τὴν μάλλον οὐσιαστικὴν, ἀπαραίτητον καὶ κατεπίγουσαν, διὰ τοῦτο δὲ αὐτὴ ἀπετέλεσε τὸ κέντρον καὶ τὸ κύριον περιεχόμενον τοῦ εὐαγγελίου του. «οὐ γὰρ ἔκρινα τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν—ἔγραψα πρὸς τοὺς Γαλάτας—εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἑσταυρωμένον» (β', 12), ὁ δὲ Σταυρὸς ἀπετέλει τὸ κύριον καύχημα τοῦ κηρύγματος του: «ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰ μὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (στ', 14). Τὸ κήρυγμα ὁμοῦς ἐκεῖνο τοῦ ἀποστόλου δὲν εἶχε περιστατικὸν χαρακτῆρα, δὲν ἦτο δῆλα δὴ κήρυγμα ἀρμόζον εἰς τῆς ἐποχῆς του μόνως τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ ἀποτελεῖ εὐαγγέλιον διὰ τὸν καθ' ἑλίου ἀνθρώπων ἀνεξάρτητως χρόνου καὶ τόπου, ἀποτείνεται ἄρα καὶ πρὸς τὴν σημερινὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ πρὸς ἡμᾶς λοιπὸν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος ἐὰν ἐκήρυττον ὁ ἀπόστολος Παῦλος θὰ ἐπανελάμβανε τὸ καὶ πρὸς τοὺς συγχρόνους του ὑπ' αὐτοῦ λεχθέν, ὅτι οὐ κρίνει τοῦ εἰδέναι τι καὶ ἐν ἡμῖν «εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἑσταυρωμένον».

Ἄλλ' ἄρα γε ἡ ἀνθρωπότης ἡ σημερινή, ἡ τόσο ἀνομοία πρὸς τὸν κόσμον τοῦ πρώτου χριστιανικοῦ αἰῶνος, ἡ ἀλλόφρων ἐκ τῆς συγχρόνου ἐπιστημονικῆς μέθης καὶ ἀσθεστον πάσχουσα διψῶσα τῆς καινοθηρίας, ἡ ἔχουσα διαρκῶς προσηλωμένον τὸ βλέμμα τῆς πρὸς τὸ ἀγωνιωδῶς προσδοκώμενον μέλλον τῆς προόδου, ἀπέναντι τῆς ὁποίας τὰ ἀρχαῖα τῶν παλαιῶν

ἐποχῶν λαμβάνουν τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀθυρμάτων τῆς παιδικῆς ἡλικίας τῆς ἀνθρωπότητος, εἶνε ἐτοιμία καὶ πρόθυμος νὰ δεχθῇ τὸ περὶ τοῦ ἑσταυρωμένου Χριστοῦ εὐαγγέλιον, ἢ μήπως ἐπὶ τῇ ἀκούσματι του θὰ προκρίνῃ νὰ ἐπαναλάβῃ ἂν μὴ τὸν χλευασμὸν, ἀλλ' ἔστω καὶ τὸ διστακτικὸν καὶ ἀναδλητικὸν ἐκεῖνο «ἀκούσομεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν» τῶν παλαιῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸν ἀπόστολον;

Ὁ φόβος οὗτος εἶνε ἀβάσιμος, ὡς διδάσκει ἡ ὅλη ἱστορία τοῦ περὶ τοῦ ἑσταυρωμένου Χριστοῦ κηρύγματος. Ἄφ' ἧς ἐποχῆς κατήγγελλε τὸ κήρυγμα του ὁ ἀπόστολος πρὸς τὰ ἔθνη μέχρι τῆς σήμερον διέτρευσαν δισχιλία ἔτη, ὁ δὲ ἐπιλεκτότερος κόσμος τῶν ἐτῶν τούτων, ἀνεξαρτήτως χρόνου καὶ τόπου, καὶ μετὰ προσοχῆς ἤκουσε καὶ ἀκούει τὸ ἀποστολικὸν εὐαγγέλιον, καὶ ὄλονεν αἰχμαλωτίζεται ὑπὸ τοῦ κηρύγματος, καὶ συγκροτεῖ τὴν μεγάλην καὶ ἐκλεκτὴν ἐπιτομὴν τῶν εἰς Χριστὸν πιστευσάντων καὶ διὰ τοῦ σταυρικοῦ κηρύγματος σωθέντων πιστῶν. Καὶ τοῦτο, διότι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ ἑσταυρωμένου Χριστοῦ, ἢ «μωρία τοῦ κηρύγματος», εἶνε «Θεοῦ δύναμις καὶ Θεοῦ σοφία», «τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ» ἀπεδείχθη «σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων» (Α' Κορ. α. 21—25).

Διότι ὁ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἀποθανὼν Χριστὸς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ Ζῶν, ὁ διὰ τοῦ σταυρικοῦ του θανάτου ἀπεργασθεὶς τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου, ἐντεῦθεν δὲ ὁ Σταυρὸς ἀποτελεῖ τὸ κύριον τοῦ χριστιανοῦ γνώρισμα· διὰ τοῦτο καὶ συνωθούμενοι, μάλιστα κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας, περὶ τὸν Σταυρόν, παρακολουθοῦμεν τὸ δράμα τοῦ Γολγοθᾶ, καὶ ἀπὸ τοῦ ὕψους του ἐνωτιζόμεθα τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ τῆς ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων αὐτοθυσίας, καθιστάμεθα μάρτυρες τοῦ θριάμβου τῆς ζωῆς κατὰ τοῦ θανάτου, καὶ διδασκόμεθα ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ τὴν σοφίαν τὴν ἀληθῆ, τὴν φωτεινὴν καὶ τὴν σώζουσαν. Δι' ἡμᾶς ὁ Σταυρὸς ὑψύεται εἰς τὴν μοναδικὴν, τὴν ριζικὴν καὶ τὴν ἐριστικὴν τῆς ἱστορίας καμπῆν ὡς πυρὸς πύργουτος προσδίδων ἐννοίαν εἰς τὸ πρὸ αὐτοῦ παρελθὸν καὶ φωτίζον τὴν πρὸς τὸ αἰώνιον μέλλον ἄγουσαν. Ἄνευ τοῦ Σταυροῦ δῆλα δὴ ἀποβαίνει ἀκατανόητος ἡ ἐννοία τοῦ εὐαγγελίου.

Πράγματι, ὁ Σταυρός ἀποτελεῖ τὸ σημεῖον ἀφ' οὗ πᾶσα ἐκπορεύεται ἀκτινοβολία καὶ εἰς ὃ τὸ πᾶν συναντᾶται, τὴν ἀφετηρίαν, τὴν ἔννοιαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ζωῆς, αὐτὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ τὴν ψυχὴν. Εἶνε ἀληθές, ὅτι ἐν τῷ Γολγοθᾷ ἐνοῦνται ὁ κατὰ τὸν δραματικώτερον τρόπον τερματισμὸς τοῦ ὑπερφυστέρου τῶν μαρτυρίων καὶ ὁ Σταυρὸς θεωρεῖται τὸ τραγικὸν σύμβολον τῆς ὀδυνωμένης ἀνθρωπότητος, ἐν ᾧ κατὰ τὰς δοκιμασίας τῆς εὐρίσκει τὴν δύναμιν ν' ἀντιστῆ κατὰ τοῦ πειρασμοῦ τῆς ἀπελπισίας καὶ τῆς βλασφημίας. Ἐπ' ἕσσης εἶνε ἀληθές, ὅτι ἡ ἔψις τοῦ Ἐσταυρωμένου εἰς πολλοὺς ἐπανάφερε τὸ ἀπολεσθὲν θάρρος, πολλοὺς ἐκίνησεν εἰς μετάνοιαν, διὰ πολλοὺς δ' ἐχρησίμωσεν ὡς στήριγμα εἰς τὰς θλίψεις των καὶ ὡς βάλσαμον εἰς τὰς ἀγωνίας των. Διότι, πράγματι, ἀπὸ τοῦ Γολγοθᾷ ὡς ἀπὸ πηγῆς ἀείρου ἐκχύνεται ἀνὰ πᾶσαν σιγμὴν εἰς πλείστα ἀποπλανωμένας, ἱπαναστατούσας ἢ καταβεβλημένας ψυχὰς βοήθεια ἀνασταλτικὴ καὶ κατευναστικὴ, θάρρος καὶ καρτερία εἰς τὰς δοκιμασίας καὶ εἰς τὸν θάνατον. Ἀλλ' ὅσονδῆποτε κἄν ἡ τοιαύτη τοῦ Σταυροῦ ἔννοια ἐν τῇ ἡθικῇ καὶ τῇ πνευματικῇ τάξει ἦνε ὁμολογουμένως ἀναμφισβήτητος καὶ σπουδαιστάτη, ὅμως δὲν ἐκφράζει τὴν κυρίαν καὶ ὄλην τοῦ ἔννοιαν.

Ὁ ἄνθρωπος, ἕρμαιον τῆς πολυμύρφου θλίψεως καὶ τοῦ θανάτου, ἀντλεῖ, πράγματι, παραμυθίαν καὶ ἐνίσχυσιν ὁσάκις ἀτενίζει πρὸς τὸν βαστάσαντα τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνώμενον καὶ θνήσκοντα, καὶ δὴ οὐχὶ ὡς δοκιμάζονται καὶ θνήσκουν συνήθως οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἐν ἀφάτῳ ἐξουθενώσει, ἐνῷ εἶνε «ὁ Δίκαιος». Δὲν πρέπει ὅμως ἐντεῦθεν νὰ συναγάγωμεν ὅτι ἡ ὀδύνη καὶ ὁ θάνατος εἶνε τὸ πᾶν τῆς ζωῆς μας, καὶ ὅτι, κατ' ἀκολουθίαν, οὐδὲν ἄλλο εἰς ἡμᾶς ὑπολείπεται εἰ μὴ νὰ ἐπιζητῶμεν μίαν παραμυθίαν ἢ ἐν ὑποστήριγμα. Ὅ,τι ζητοῦμεν εἰς τοῦ βίου τὰς ὀδυνηρὰς περιτροπὰς εἶνε κυρίως καὶ πρὸ παντὸς μία νίκη, ἣτις νὰ ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ βάρους τῶν θλίψεων. Ἐὰν ἐν τῷ Ἐσταυρωμένῳ ἐθεωροῦμεν ἀπλῶς μίαν ἀπαραμίλλον θλίψιν καὶ ἓνα ἐξαιρετικῆς δραματικότητος καὶ σκληρότητος θάνατον, ταχέως θὰ κατενοῦμεν ὅτι δὲν εἶνε κυρίως αὐτὸ τὸ ὅποιον παρέχει εἰς ἡμᾶς τὴν βαθυτέραν τοῦ Σταυροῦ ἔννοιαν. Διότι διὰ νὰ ὑψώνωμεν πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον τὸ βλέμμα, ἐκ βαθέων συναισθανόμεθα ὅτι ζητοῦμεν νὰ μάθωμεν διατί ὁ Ἀναμάρτητος καὶ ὁ Δίκαιος ἔπαθε καὶ ἀπέθανε, ἐν τῷ ἄμα δὲ καὶ διὰ τίνα λόγον καὶ εἰς ἡμᾶς ἀπόκειται νὰ θλιβώμεθα καὶ ν' ἀποθάνωμεν. Ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ χρονικῶς μὲν εἶνε βεβαίως τὸ τέρμα τῆς ζωῆς του, πνευματικῶς ὅμως

εἶνε τὸ κατόρθωμα, τὸ ἐπιστέγασμα καὶ ἡ κορωνὴ τῆς Ὑπῆρξε τὸ ὄργανον τῆς σωματικῆς του βασάνου, τῆς πονηρίας του τὸ εἶδος, ἀλλὰ τὸ σπουδαῖον εἶνε ὅτι ὁ ἴδιος ἐκουσίως ἐδέχθη νὰ τὸν βαστάσῃ ἐπὶ τῶν ὤμων του, ἐν τούτῳ δὲ νοοῦμεν ὅτι καὶ πάσχων καὶ θνήσκων αὐτοπαρεδόθη εἰς τὴν ὀδύνην καὶ εἰς τὸν θάνατον, καὶ ὅτι, ἄρα, μετ' αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν νὰ παραδίδωμεν ἑαυτοὺς ἀγογγύστως εἰς τὴν ἰδικὴν μας δοκιμασίαν καὶ εἰς τὸν ἰδικόν μας τὸν θάνατον. Ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ πᾶσα ἔννοια τοῦ Σταυροῦ, ὅτι, ἐφ' ὅσον δίδομεν ἔννοιαν εἰς τὰς θλίψεις ἡμῶν καὶ τὸν θάνατον, ἐφ' ὅσον ὑπερνικῶμεν τὸ διαρκῶς ἀναβιοῦν σιάνδαλον, τὸ μυστήριον τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως φωτίζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς μας. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς, τοιοῦτος ὅμως ἀποβαίνει ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ Σταυροῦ καθίσταται ἐπιστήμη τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ θανάτου, διότι οὕτω μᾶς διδάσκει ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἀπορροφώμεθα ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ νὰ θεωρῶμεν αὐτὰ ὡς ἐπεισόδια καὶ ὡς μέσα, ἐπέκεινα τῶν ὁποίων καὶ διὰ τῶν ὁποίων καλούμεθα νὰ ὀλοκληρώσωμεν τὸν ἑαυτόν μας ἐν τῷ πληρώματι τῆς ὑπάρξεως καὶ ἐν τῷ πληρώματι τῆς ζωῆς.

Ἐν τούτῳ λοιπὸν ἔγκειται ἡ ὑψίστη γνῶσις, ἄνευ τῆς ὁποίας πᾶσα ἄλλη ἐπιστήμη οὐ μόνον ματαία εἶνε, ἀλλὰ καὶ σκοτιστικὴ. Διότι ὁ ἄγνωστος διατί πάσχει καὶ θνήκει παρὰ τὴν ἀκατανίκητόν του φορὰν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν ζωὴν, οὐδὲν ὠφελεῖται ἐξ οἰαςδῆποτε καὶ ὀσηςδῆποτε ἄλλης γνώσεως, διότι ἄνευ τῆς ἀπὸ τῆς ἐννοίας τοῦ Σταυροῦ γνώσεως πᾶσα ἡ λοιπὴ γνῶσις ἀπομένει σκοτεινὴ, εἶνε ἀφώτιστος, ἀμαθὴς γνῶσις, γνῶσις ἀγνοίας, ἀγνοοῦσα γνῶσις. Διὰ τοῦτο ὁ Σταυρὸς διὰ τὸν ἀπ. Παῦλον δὲν εἶνε μόνον ἐν γεγονός, ἀλλ' εἶνε πρὸ παντὸς καὶ κυρίως ἰδέα, οὐχὶ ὅμως ἐν τῇ ἐννοίᾳ τῆς φιλοσοφικῆς, ἀφηρημένης, ἰδέας, ἀλλὰ ἀρχὴ ζωτικῆ ἀφ' ἧς ἐκπηγάζει ἡ ζωντανὴ πραγματικότης τῆς ἡμετέρας ζωῆς καὶ ἣτις ἀποτελεῖ τὸ ἀκολουθητέον ὑφ' ἡμῶν σωτήριο ἰδεῶδες.

Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠσθάνθησαν ἀκόμη τὰς χορδὰς τῶν μυχίων των δονουμένας ὑπὸ τῆς ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ πνοῆς, διέποντες τοὺς πιστοὺς περιστοιχίζοντας ταύτην τὴν ἐβδομάδα τὸν Σταυρὸν καὶ ἐν εὐγνώμονι ἐκστάσει ἀτενίζοντας πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον, ἐκλαμβάνουν αὐτοὺς ὡς θιασώτας μᾶς θρησκείας θλιβερᾶς καὶ μελαγχολικῆς, ἀφοῦ ὡς κατ' ἐξοχὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Θεοῦ τῆς ἐκδέχεται δῆθεν τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ὡς πάσχοντος καὶ θνήσκοντος. Κατ' αὐτοὺς ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε θρησκεία τῆς ἀγωνίας, τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ θανάτου, τῶν ὁποίων ἡ θεοποίησις συνε-

πάγεται τὴν διδασκαλίαν ὅτι τάχα οἱ θιασώται του καλοῦνται νὰ πάσχωσι καὶ νὰ θνήσκωσιν αποκλειστικῶς δι' αὐτὸ τοῦτο: τὸ πάσχειν καὶ ἀποθνήσκειν.

Καὶ ὅτι μὲν ἡ θλιψίς καὶ ὁ θάνατος ἀποτελοῦσι πραγματικότητας ἀναντιρρήτους ἐκάστης σχεδὸν στιγμῆς τῆς ζωῆς, οὐδεὶς σωφρονῶν ἀρνεῖται, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐδὲν χρησιμεύει ἡ ἀρνήσις των. Ἄλλ' οὐδὲ καὶ εἰς περιορισμὸν ὑπόκεινται, ἀν δὲν περιωρισθῇ ἡ πρώτη πηγὴ των, ἥτοι ὁ ἐγωϊσμός των ἀνθρώπων. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν εἶνε ἄφυκτα, ὀφείλομεν ἢ νὰ τὰ ὑφιστάμεθα δουλικῶς, ἢ νὰ δεχώμεθα καὶ νὰ ὑφιστάμεθα αὐτὰ ὡς ἐλεύθεροι ἄνθρωποι. Εἰς τοῦτο τὸ τελευταῖον ἀκριβῶς ὁ Σταυρὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ὁ Χριστιανισμὸς τοῦ Σταυροῦ ἐρχεται νὰ χρησιμεύσῃ δι' ἡμᾶς ὡς τὸ προσφορώτατον ἀπολυτρωτικὸν μέσον. Τὸ μέσον ὁμῶς τοῦτο δὲν ἔχει τὴν ἔννοιαν τῆς ὑποταγῆς εἰς τὸ ἀναπόφευκτον, κατὰ τὴν στωϊκὴν ἐκδοχὴν, διότι ὑπὸ πᾶσαν τοιαύτην ὑποταγὴν ὑπολανθάνει μία διαμαρτυρία δηλωτικὴ τῆς ἀκουσιότητος. Δὲν ἔχει τοιαύτην ἔννοιαν ὁ Σταυρὸς. Ἀπὸ τοῦ ὕψους του ἐκπορεύεται τὸ δίδαγμα τῆς ἐγκαρδίου καὶ εἰλικρινοῦς ἀποδοχῆς τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ θανάτου, διότι ἡ εἰς τὸν ἐκουσίως παθόντα καὶ σταυρωθέντα πίστις εἶνε πεποιθῆσις ὅτι «εἰ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ», ἀσφαλῶς «συνζήσομεν αὐτῷ» (Ρμ. στ', 8), ἀρα δὲν καλούμεθα ὑπὸ τῆς θρησκείας τοῦ Ἐσταυρωμένου εἰς τὴν θλιψίαν καὶ εἰς τὸν θάνατον ὡς εἰς τελικὸν τῆς ζωῆς σκοπὸν, ἀλλ' εἰς τὴν πλήρη καὶ τελείαν ζωὴν, εἰς «καινότητα ζωῆς», καθ' ἃ ἐν τῷ βαπτίσματι συμβολίζεται ὡς κατάντημα τῆς συντάξεως τῷ Χριστῷ ἢ συνέγερον αὐτῷ ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἀνακαινισθεῖσαν ζωὴν. Ἡ ζωὴ αὕτη εἶνε ἡ ζωὴ τῆς σωτηρίας, εἶνε ἀποτελεσματῆς ἐκουσίας ἀποσεσέως τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τῆς ἐκουσίας προσδοχῆς τῶν δοκιμασιῶν καὶ τῶν θλιψεῶν τοῦ οὐ μόνον ἀργυρόστου, ἀλλὰ καὶ εὐχαρίστου ἐπισημοῦ τοῦ Σταυροῦ (Μρ. η', 34—35).

Διὰ τοῦ Σταυροῦ του λοιπὸν ὁ Κύριος διδάσκει ἡμᾶς πῶς νὰ πάσχωμεν καὶ νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐπὶ τῷ τέλει νὰ σώσωμεν τὴν ζωὴν μας, νὰ ζήσωμεν τὴν ζωὴν τὴν ἀληθινὴν. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Σταυροῦ ἐκπορεύεται τὸ δίδαγμα τῆς μεγαλοφυχίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς αὐτοθυσίας. Καὶ δὲν εἶνε μόνον διδασκαλία θεωρητικὴ ὅτι παρέχει εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ ὁ Χριστὸς· ἀλλὰ, τὸ καὶ σπουδαιότερον, ἐμφανίζει τὴν σταύρωσίν του ὡς ἐμπράγματον ἐφαρμογὴν τῆς μεγαλοφυχίας, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς αὐτοθυσίας, αὐτὸς καθιστάμενος παράδειγμα καὶ ὑπόδειγμα ζωντανὸν δι' ἡμᾶς. Δεικνύων δὲ ταῦτα ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ ὡς ζωὴν ἰδικὴν του, ἐμφανίζεται εἰς ἡμᾶς ὡς ὑπεράνθρωπος

ὑπόστασις, διότι οὐχὶ ὡς ἄνθρωπος μόνον ἐκδηλοῦται αὐτὰς ἐν τῇ ζωῇ του, ἀλλ' ὡς Θεός. Ἀποκαλύπτει ὅτλα δὴ εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ του αὐτὴν τοῦ Θεοῦ τὴν φύσιν, διότι ἐν τῇ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοθυσίᾳ τοῦ Ἐσταυρωμένου γινώσκομεν ὅτι «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν», καὶ οὐχὶ ἀπλῶς διὰ λόγων, ἀλλὰ διὰ πράξεων, διὰ τῆς ὑψίστης τῶν πράξεων, τῆς ἐντελέστερον καὶ γνησιώτερον ἐκφραζούσης τὴν ἔννοιαν καὶ τὴν οὐσίαν τῆς ἀγάπης, τῆς πράξεως τῆς ὑπὲρ τῶν ἄλλων αὐτοθυσίας.

Διὰ τοῦτο λέγομεν ὅτι ὁ Σταυρὸς περιλαμβάνει, συμβολίζει καὶ ἐκφράζει κατὰ τὸν μᾶλλον οὐσιώδη καὶ πραγματικὸν τρόπον ὁλόκληρον τὸν Χριστιανισμόν. Ὁ καθηλωμένος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ Κύριος εἶνε ἡ ἀλήθεια ἡ φωτίζουσα, ἡ ἀλήθεια ἡ σώζουσα καὶ ἡ ἀλήθεια ἡ ζωοῦσα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν καὶ πάντες ὁμοθυμαδὸν περιστοιχίζοντες τὸν Ἐσταυρωμένον ἀπεκδεχόμεθα κοινῇ τὸ ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ φῶς, τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ζωὴν. Δὲν πρέπει νὰ διαφεύγῃ ἡμᾶς ὅτι ἐν τῇ περὶ τὸν Ἐσταυρωμένον στάσει τοῦ χοροῦ τῶν πιστῶν ἐκδηλοῦται ἡ κατ' ἐξοχὴν κοινωνικὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔννοια, διότι καὶ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀλήθεια, αἵτινες προχέονται καὶ ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τοῦ Σταυροῦ, ἐν τῇ οὐσίᾳ των εἶνε κοινωνικαί. Κατὰ τοῦτο ὁ ἐν Χριστῷ ἀποκαλυφθεὶς Θεὸς διαφέρει τοῦ μονοπροσώπου Θεοῦ τῆς θρησκείας τοῦ Ἰσραήλ, ὅτι εἶνε τριαδικός, — ἡ Ἀγάπη διαδηλουμένη ἐν Χριστῷ ὡς θεία χρηστότης καὶ ἔλεος καὶ φιλανθρωπία μέχρις αὐτοθυσίας διὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀνεκκινῶν οὕτω διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος «οὐ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν» (Τίτ. γ', 4-5) — ἀλλ' ἅμα καὶ ἡ Ἀλήθεια, πρὸς τὴν ὁποίαν οὐδεὶς εἶνε ἱκανὸς νὰ χωρήσῃ μόνος, διότι ἡ ἀλήθεια, ὅσονδήποτε κἂν εἶνε προσωπικὸν ἐκάστου ἀπόκτημα ἐφ' ὅσον καὶ προσωπικὸν εἶνε τὸ πρὸς τὴν γνῶσιν καὶ κτήσιν αὐτῆς κινεῖν ἐλαττήριον, εἶνε κατὰ μείζονα λόγον κοινωνικὴ ἐν τῇ ἐννοίᾳ ὅτι οὐδεὶς βαίνει πρὸς αὐτὴν μόνος καὶ δι' ἑαυτὸν μόνον· διὰ νὰ φθάσῃ τις εἰς τὴν ἀλήθειαν, νὰ φωτισθῇ ἐξ αὐτῆς καὶ νὰ ζῆσῃ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἀπαιτεῖται βοήθεια, ἀνάγκη χειραγωγίας αὐθεντικῆς, ἐγκύρου καὶ ἀσφαλοῦς καθοδηγήσεως. Οὕτω δὲ νὰ ὀδηγηθῇ τις πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ καὶ διὰ τοῦ Σταυροῦ ἀποκαλυφθεῖσαν Ἀλήθειαν καὶ νὰ ἀναγνώρισῃ αὐτὴν ἀνάγκη νὰ ἦνε μέλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ, μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν Χριστῷ, νὰ συνατενίσκῃ πρὸς τὸν Ἐσταυρωμένον. Διὰ τοῦτο πάντως κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Σταυρώσεως καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ πάσας τὰς λοιπὰς τοῦ ἔτους ἡμέρας

ἀπουσιάζοντες ἀπὸ τῶν γῶν προσέρχονται ἀσυναίσθητως εἰς συνεκκλησιασμόν περὶ τὸν Σταυρόν. Οὕτω ὁ χριστιανὸς κατανοεῖ πληρέστερον τὴν ἔννοιαν τοῦ Σταυροῦ, ὡς κλητὸς δὲ πιστὸς ἐν αὐτῷ ἐνορᾷ τὸν Χριστὸν ὡς Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν.

“ ΑΛΗΘΩΣ ΑΝΕΣΤΗ . .

Ἄς ὠρῆται ὅσον θέλει καὶ ἄς ἀπειλῇ νὰ συμπίξῃ τὸ σύμπαν ἢ ποικιλόμορφος τοῦ αἰῶνος ἁμαρτία. Ἄς κορυβαντιῶσιν οἱ ἐκβεβακχευμένοι ἐναντίον τῆς μόνης σωζούσης ἀληθείας. Ἄς ἐνωθῶσι πᾶσαι τοῦ σκότους αἱ κακοῦργοι δυνάμεις διὰ ν' ἀφανίσωσι τὴν ποιμνὴν τῶν ταπεινῶν καὶ εἰρηνικῶν τοῦ Ναζωραίου φίλων . . .

Ἡ «ἀλήθεια» καὶ «τὸ φῶς» καὶ «ἡ ζωὴ» καὶ «ἡ ὁδὸς» τῆς σωτηρίας, τὴν ὁποίαν πρὸ 20 ἑκατονταετηρίδων ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ Σταυροῦ Του ἔδειξεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του ἐπεκύρωσεν ὁ Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώπου «πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν» γενόμενος, οὐδὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ ἐκ τῆς πάλης ταύτης. Διότι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἠσθάνθησαν εἰς τὰς ψυχὰς των τὴν «ἀνάπαυσιν» τοῦ «χρηστοῦ ζυγοῦ» καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ «ἐλαφροῦ φορτίου» τοῦ Κυρίου, ἀκριβῶς εἰς τὰς στιγμὰς τῆς πάλης ταύτης—ὅσον καὶ ἂν αὕτη ὑποτεθῇ ἄνισος κατὰ κόσμον καὶ σκληρὰ κατ' ἀνθρώπον—ἐνδυναμοῦνται καὶ στερεοῦνται καὶ πληθύνονται, ἵνα καταδειχθῇ ὅτι «ἀρκεῖ ἡ χάρις» τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ὁποίου «ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται».

Εἴκοσιν ὀλόκληροι αἰῶνες διέρρησαν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καθ' ἣν ἀπὸ τοῦ «κενοῦ τάφου» ἠκούσθη τὸ παράδοξον μῆνυμα ὅτι «ἠγέρθη ὁ Κύριος». Καὶ ἐπὶ εἴκοσιν ὀλόκληρους αἰῶνας ἡ ἀνθρωπίνη σμικρότης, ὑπὸ τὰς ποικιλοτάτας αὐτῆς ἐκδηλώσεις, προσεπάθησε νὰ εὔρη τρόπον διὰ ν' ἀπαλλαγῇ τῆς ὑποχρεώσεώς της ὅπως νὰ ὑποκύψῃ εἰς τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον ἢ δὲν ἠδύνατο ἢ καὶ δὲν ἠθελε ν' ἀναγνωρίσῃ. Καὶ συνεμάχησαν πρὸς τοῦτο καὶ τῶν φίλων τοῦ Χριστοῦ αἱ ἀτέλειαι καὶ τῶν ἐχθρῶν Του ἡ μοχθηρία, χωρὶς νὰ καταστῇ δυνατόν ποτε ν' ἀνακοπῇ ὁ ροῦς ὁ ἀκατάσχετος τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ἀπὸ τοῦ «κενοῦ τάφου» τοῦ Ἐσταυρωμένου ἐξέβλυσε διὰ νὰ παρασύρῃ πᾶν ὅ,τι τέως καθίστα τὴν ἀνθρωπότητα ἀνίκανον ν' ἀναγνωρίσῃ ἑαυτὴν καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ πρὸς τὸν Θεόν. Διότι ἀπὸ τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου ἐξέβλυσε ὁ ποταμὸς τῶν ἀληθειῶν ἐκείνων τὰς ὁποίας διησθάνετο μὲν ἀπὸ αἰῶνων ἡ ἀνθρωπότης ὀλόκληρος, ἀλλ' ἠδυνάτει ὁμως νὰ καθορίσῃ καὶ νὰ πιστεύσῃ καὶ νὰ πραγ-

ματοποιήσῃ, καὶ ἐξέβλυσε ἡ δύναμις δι' ἧς ὁ ἀνθρώπος πατῶν τῆς κακίας τὰς ἐνέδρας καθίσταται τοῦ θανάτου ὑπέρτερος καὶ τῆς ζωῆς τῆς ἀληθινῆς ὁ πραγματικὸς καὶ ἄξιος κληρονόμος.

Ἄς ὠρῆται ὅσον θέλει καὶ ἄς ἀπειλῇ νὰ συμπίξῃ τὸ σύμπαν ἢ ποικιλόμορφος τοῦ αἰῶνος ἁμαρτία. Οὐδὲν τὸ παράδοξον ἢ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἐνέχουσι διὰ τοὺς πιστοὺς τοῦ Ἀναστάντος Λυτρωτοῦ αἱ ὑστερικαὶ τῆς ἁμαρτίας κραυγαὶ καὶ αἱ ἀπεγνωσμένα τῆς ἀπιστίας προσπάθειαι. Ἡ ἱστορία τῶν πιστῶν τῆς Ἀναστάσεως εἶναι ἱστορία ἐμπαιγμῶν καὶ προσηλακισμῶν καὶ διωγμῶν καὶ αἱμάτων, ἡ ὁποία ἀνίγει τὴν ἀρχὴν τῆς εἰς αὐτὰς τὰς πρώτας ἡμέρας, καθ' ἣς τὸ πρῶτον ἠκούσθη τὸ κήρυγμα ὅτι «ὁ Κύριος ἠγέρθη». Καὶ δὲν κατώρθωσαν οὐδὲ τὸ πῦρ οὐδὲ ἡ μάχαιρα νὰ χωρίσωσι τοὺς πιστοὺς «ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ». Καὶ δὲν ἐπέτυχον οὐδὲ οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν, οὐδὲ οἱ σοφοὶ καὶ οἱ ἐπιστήμονες τοῦ κόσμου νὰ κλονίσωσι τὸ οἰκοδόμημα τὸ ὁποῖον ἐστερεώθη ἐπὶ τοῦ «κενοῦ τάφου» τοῦ Σωτῆρος, διότι αὐτὸς οὗτος «ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες», αὐτὸς «οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας», πάντες δὲ ὅσοι καθ' οἰονδήποιε τρόπον προσέκοψαν εἰς αὐτὸν πάντες ἐδοκίμασαν πόσον εἶναι «σκληρὸν» τὸ «πρὸς κέντρα λακτίζειν».

Αἱ ἐποχαὶ τῆς ἱστορίας τῆς χριστιανικῆς κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἀλήθεια τοῦ Χριστιανισμοῦ τίθεται εἰς τὸν μεγαλείτερον διωγμὸν, εἶναι αἱ ἐποχαὶ ἀκριβῶς ἐκεῖναι, κατὰ τὰς ὁποίας ἀναδεικνύεται ἡ λαμπρότης τοῦ εὐαγγελικοῦ φωτὸς τηλαυγέστερα, καὶ ἡ ἰσχὺς τῆς πίστεως καρποφορώτερα. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς ἀποδεικνύεται ἰσχύον καταφανῶς τὸ τοῦ Παύλου «ὅσον ὁ ἔξω φθείρεται, τόσον ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται», διότι ἐκεῖ ἀκριβῶς, ἐνώπιον τοῦ ἐχθροῦ, ἐκαθαρίζεται τὸ στρατόπεδον τῶν πιστῶν καὶ θαυματουργεῖ τῶν ἀληθινῶν πιστῶν ἡ ἀσάλευτος πίστις.

Καὶ μόνον τοῦτο τὸ ἱστορικὸν γεγονός, καὶ μόνη ἡ ὑπὸ τοιαύτας καὶ τηλικαύτας ἀντιξοοῦς περιστάσεις ἐπικράτησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ καὶ δὴ ἡ ἐν μέσῳ τῶν ἀντιξοοτήτων τῆς ἱστορίας μαρτυρουμένη πραγματικὴ ἀνθήσις τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον ἱστορικὸν θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἐπικυροῖ τὴν ἀλήθειαν ὅτι ὁ Χριστὸς «χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» καὶ ἐπιμαρτυρεῖ τὴν πραγματικότητα τῆς ζωῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας παρουσίας τοῦ Ἰδρυτοῦ Αὐτῆς, ὅστις «θανάτῳ θάνατον πατήσας» ἀποδεικνύεται καθ' ἐκάστην πηγῇ

«διὰ τοὺς θέλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν». Πρὸς τὰς φωνασκίας τῶν «ἐχόντων κεκαυτηριασμένην τὴν ἰδίαν συνείδησιν» καὶ πρὸς τοὺς κρωγμοὺς τῶν φοβουμένων τὸ φῶς «ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ αὐτῶν τὰ ἔργα» ὁ Χριστὸς ὁ ἴδιος ἀντέταξε τὴν θεϊὰν ἐγκατερέρησιν καὶ τὴν ἀνυπέροβλητον ἀγάπην, ἣ ὁποία ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτὸν τὴν πρὸς τὸν Πατέρα προσευχὴν ὑπὲρ τῆς συγγνώμης τῶν θημιῶν. Δὲν ἔπραξαν δὲ καὶ οἱ Ἀπόστολοι τίποτε πέραν τοῦ νὰ μιμηθῶσι τὸ παράδειγμα Του, ὅτε, καθ' ὃν χρόνον μὲ ὅλην τὴν ἡρεμίαν τῆς ψυχῆς διεκήρυσσον τὸ μεγαλειῶδες ἐκεῖνο «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις», κατὰ τὸν ἐκεῖνον χρόνον διηρωτῶντο ψαλμικῶς «ἵνα τί ἐφρούρασαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;» καὶ παρεκάλουν εἰς αὐτὰς τὰς ὑστάτας στιγμὰς: «Κύριε μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην». Ἀλλὰ καὶ οἱ μάρτυρες, τὸ «νέφος» ὁλόκληρον τῶν μαρτύρων, οἵτινες ἐλάμπρυναν τὴν Ἐκκλησίαν, μετὰ τῆς αὐτῆς ἐγκατερέρησεως καὶ ἡρεμίας διεκήρυσσον τὰ μεγαλεῖα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν ἀγάπῃ ἐδέχοντο τὸν στέφανον τοῦ μαρτυρίου εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἐχθρῶν τοῦ Σταυροῦ.

Οὐδέποτε ἐφοβήθησαν τὸν θάνατον «οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ ἄνδρες» καὶ πρὸ οὐδεμιᾶς δυσκολίας βιωτικῆς ὑπεχώρησαν τῆς χριστιανικῆς ἰδεολογίας· οἱ ἥρωες, διότι ἦσαν ἀκλονήτως πεπεισμένοι περὶ τῆς ἀληθείας, τὴν ὁποίαν ἀντιπροσωπεύει τὸ κήρυγμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἦσαν βέβαιοι ἐκεῖνοι περὶ τῆς βεβαίας καὶ ἀσφαλοῦς νίκης τοῦ δικαίου καὶ περὶ τῆς ἐκμηδενίσεως τῆς ἐξουσίας τοῦ σκοτοῦ καὶ ἐν πλήρει καὶ ἀπολύτῳ αἰσιοδοξίᾳ ἀπέβλεπον «πρὸς τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν», τὴν λάμπουσαν ἐκ τῆς δόξης τοῦ φωτός τοῦ Χριστοῦ «νέαν Ἱερουσαλήμ».

Ἐὰν μεταξὺ τῶν σημερινῶν πιστῶν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ὑπάρχωσι καὶ ἄνθρωποι συναισθανόμενοι ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἀντιμετωπίσωσι τῆς πίστεως τοὺς ἐχθροὺς μετὰ τῆς αὐτῆς καρτερικῆς αἰσιοδοξίας καὶ ἄλλοι ἔτοιμοι νὰ φύγωσιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου εὐθὺς ὡς ἀντιχρήση ἡ πρώτη ἐχθρική ἰαχή, τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι οὔτε ἐκπληκτικὸν οὔτε φοβερὸν διὰ τοὺς ἄλλους, τοὺς γνωρίζοντας νὰ ἐμμένουν ἐκεῖ ὅπου ἔχουσι ταχθῆ καὶ νὰ πίπτουν ὡς ἥρωες ἀντὶ νὰ διασωζάνται ὡς προδῶται. Προδῶται τοιοῦτοι τοῦ Χριστοῦ ἀνεκαθὲν ὑπῆρξαν ἐγκατεσπαρμένοι μεταξὺ τῶν ἀληθινῶν Του φίλων, χωρὶς ποτε ἢ προδοσία των νὰ ἀμαυρώσῃ τοῦ φωτός Του τὰς ὑπερκοσμίους λαμπηδόνas.

Ὅσοι αἰσθάνονται εἰς τὴν ψυχὴν των ζῶντα τὸν Ἄναστάντα Χριστὸν καὶ ὅσοι «συνανέστησαν» πράγματι μετὰ τοῦ Λυτρωτοῦ μίαν καὶ μόνην ἔχουσι ὑπο-

χρέωσιν ἐπιτακτικωτάτην: νὰ δείξωσι διὰ τῶν ἔργων τῆς «διακονίας» καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως, ὅτι γνωρίζουσι τί σημαίνει τὸ ὅτι «ἀληθῶς ἀνέστη» ὁ Χριστός.

E. Γ. Μ.

Ἡ 11^η ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛ. ΣΟΣΙΑΛΙΣΤ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τὸ ζῆν καὶ διάγειν καὶ σκέπτεσθαι κατὰ Χριστὸν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ εἶναι τινα πλούσιον. Ἴδου ὁ πλούσιος, τὸν ὅποιον πᾶς ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ νὰ ἀποκτήσῃ ἐν τῇ ζωῇ. Αἱ καθαραὶ, ἀγναὶ καὶ ἄγναι σκέψεις, ἡ καθαρὰ καὶ ἀγνή καρδιά ἀξίζουν πολὺ περισσότερον ἀπὸ πάντα πλούσιον ὕλικόν. Ὑπὸ τῶν σκέψεων τούτων πρέπει νὰ πληροῦται ἡ καρδιά ἐνὸς ἐκάστου ἀνθρώπου διὰ νὰ ἴνέ τις πλούσιος κατὰ Χριστὸν. Ὁ Χριστὸς ὑπῆρξεν ὁ πλουσιώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου ἐν τῇ γῆ· ἀκριβῶς διότι στέγην εἶχε τὸν οὐρανόν, κλίνην τοὺς ἀγρούς, προστάτην καὶ φύλακα αὐτοῦ τὰ ἄστρα καὶ τὸν Θεόν, ἡ καρδιά ὁμοῦ αὐτοῦ ἦτο πλήρης ἀγάπης καὶ συμπαιθείας πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἐπαλλε πάντοτε ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐνήργει πάντοτε ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐσκέπτετο πάντοτε ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ προσέφερε καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἐξυλαστήριον δοῦς πρῶτος τὸ παράδειγμα τῆς ἀλληλεγγύης ἐν τῷ βίῳ. Μὲ ἄλλας λέξεις αὐτὸς πρῶτος εἰσήγαγε τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀλτρουϊσμοῦ, τὸ ὑπὲρ τῶν ἄλλων πάσχειν· ἀλλ' ἐν τούτοις μὴ ἔχων ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἦτο πτωχός, ἀλλὰ πλούσιος, πλούσιος ἐν αἰσθήμασι, πλούσιος ἐν ἀγναῖς σκέψεσι περὶ τοῦ κόσμου. Ἴδου ἡ θάσις τοῦ Σοσιαλισμοῦ τὴν ὁποίαν πρέπει οὗτος νὰ θέσῃ, αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ, δοθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου Λυτρωτοῦ ἡμῶν τὸ πρῶτον. Τί ἐστὶ Σοσιαλισμὸς κατὰ Χριστὸν καὶ τί ἐπαγγέλλεται καὶ διδάσκει ἡ ἀλτρουϊστικὴ θρησκεία τοῦ Θεοῦ; Τὴν ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων ἐν τῇ ζωῇ, τὴν ἐξίσωσιν πάντων ἐν τῷ ἐπιπέδῳ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου.

Πῶς θὰ γίνωσι σεβαστὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ζωῇ καὶ πῶς θὰ ἐξισούται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ιδιότητι του, τούτο α) τὸ ὑπέδειξε μὲν ὁ Χριστὸς ἐν τῷ βίῳ πάσχων καὶ προνοῶν ὑπὲρ τῶν ἄλλων, μοχθῶν καὶ ἐργαζόμενος ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπότητος, ἐκήρυξε δὲ καὶ κηρύττει καὶ σήμερον διὰ τοῦ ἱ. Εὐαγγελίου του, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τότε μόνον θὰ καταστῇ ἴσος ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἄλλους, τότε μόνον θὰ ἀπολαμβάνῃ ἀμοιβαίαν ἐκτίμησιν παρὰ τῶν ἄλλων, ἐν τοῖς δικαιώμασι αὐτοῦ, ὅταν αὐτὸς ἀπονέμῃ ταύτην πρὸς τοὺς ἄλλους· «καθὼς θέλετε, ἵνα ποιῶσι ὑμῖν οἱ ἄλλοι ποιεῖτε καὶ ὑμεῖς ὁμοίως» εἶνε ἡ κρηπίς καὶ ἡ στερεὰ θάσις τοῦ Σοσιαλισμοῦ τοῦ Χριστιανικοῦ. β) Ἀλλὰ καὶ πλέον τούτου, ἡ ἐπὶ τῆς θεείσεως ταύτης θάσεως ἀνοικοδόμησις τοῦ οικοδομήματος τοῦ Σοσιαλισμοῦ τότε θὰ γίνηται καὶ θὰ προαχθῇ, ὅταν τηρηταὶ καὶ ὁ σεβασμὸς τῶν ἐσωτερικῶν τοῦ ἀνθρώπου συναισθημάτων, τῶν ἐμφύτων ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ὑπαρχόντων τοιούτων, ὅταν εἶνε ἐξηκριβωμένον.

καί ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης θεσπαισθέντων, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὡς εἶνε ἐν λογικὸν καὶ φύσει τοῦ εἰδέναι ἐρέγεται, εἶνε καὶ ἐν θρησκευτικόν, ἤτοι ἔχει ἐμφυτον τὸ συναίσθημα τῆς παρ' ἀνωτέρου αὐτοῦ ὄντος ἐξαρτήσεως. Δεδομένου δέ, ἐτι μεταξὺ τῶν διαφύρων αὐτοῦ συναισθημάτων ἐν εἶνε καὶ ἡ ἀνάγκη τὴν ὁποῖαν αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ τοῦ θρησκεύειν, τοῦ ἐξαρτᾶν τὰ παρ' αὐτῷ ἀδύνατα παρ' ἀνωτέρου ὄντος, τοῦ Θεοῦ, καὶ οὕτω ἀποδίδειν αὐτῷ τὴν εὐγνωμοσύνην, προσέρχεται ἡ ἐρώτησις πῶς θὰ βυνηθῆ ὁ Σοσιαλισμὸς νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἐξῆψωσιν τῶν πάντων, ὅταν αὐτὸς διὰ τῶν διδασκαλιῶν του καὶ τῶν ἀρχῶν του καταργῆ μὲν τὴν θρησκείαν, ἀσεβῆ δὲ πρὸς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου μὴ ἀναγνωρίζων αἰσθήματα θρησκευτικὰ ἐν αὐτῷ; Διότι τί ἄλλο σημαίνει ἡ διδασκαλία του ὅτι ἡ θρησκεία του δέον νὰ θεωρηθῆ ἐλευθέρα καὶ ἡ Ἐκκλησία ὡς ἰδιωτικὴ, καταργουμένης πάσης ἀρχῆς ἀσχολουμένης πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ θρησκευτικοῦ τοῦ ἀνθρώπου συναισθήματος; Δὲν σημαίνει ἄρνησιν τοῦ θρησκευτικοῦ αὐτοῦ συναισθήματος καὶ συνεπῶς τὴν ἄρνησιν τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου; Τὸ θρησκεύειν ἔχει τὴν ἀρχὴν τοῦ ἀπὸ τὴν ἐμφυτον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀνάγκη πρὸς τοῦτο, εἶνε ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερος νὰ θρησκεύῃ ἢ νὰ μὴ θρησκεύῃ ἐφ' ὅσον δὲν αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀνάγκη καὶ οὐδὲν ἐπιβάλλει τῷ ἀνθρώπῳ ἡ χριστιανικὴ θρησκεία διὰ τῆς βίας, δὲν δύναται ὅμως νὰ ἀρνηθῆ ὁ Σοσιαλισμὸς, ἐτι ἀντιφάσκει πρὸς ἑαυτὸν, καθόσον, ἐνῶ ἐπιδιώκει τὴν ἐξίσωσιν τῶν ἀνθρώπων, φερόνται ὑποκρίπτον τὴν ὑπόστασιν τῆς κοινωνίας, ἥτις ἐπὶ τῶν θεμελιῶν τῆς οἰκογενείας ἐδραζομένη δύναται νὰ νοηθῆ ὑπάρχουσα καὶ δυναμένη νὰ πράγνηται καὶ εὐημερῆ.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα ὀλόκληρον τὴν 11ην παράγραφον τοῦ προγράμματός του πρὸς διαφύτισιν. Οἱ ἡμέτεροι Ἕλληνας σοσιαλισταὶ θεσπίζουσι: α) ἐλευθερίαν πάσης θρησκείας β) ἡ θρησκεία νὰ ἀναγνωρισθῆ ὡς ἰδιωτικὴ (!) ὑπόθεσις καὶ ἡ Ἐκκλησία ὡς ἰδιωτικὸν ἴδιωμα β) ἀπαγορεύειν εἰς τοὺς κληρικοὺς νὰ διδάσκωσιν εἰς τὰ σχολεῖα γ) κατάργησιν ὅλων τῶν δημοσίων νόμων δι' ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν σκοποῦν καὶ κατάργησιν τῶν διὰ θρησκευτικῶν σκοποῦν ἐπιβαλλομένων φόρων. Αὐτὰ θεσπίζουσι οὕτοι. Ἀναλύσωμεν ἐκάστην πρότασιν τῆς § 11. Ζητοῦσιν «ἐλευθερίαν θρησκείας» ἐνῶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ σοσιαλισμοῦ φαίνονται ἄνθρωποι ἐξυπνοί, διὰ τῆς ἀνωτέρω προτάσεως διαψεύδουσιν ἑαυτούς· ἂν οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἐν Εὐρώπῃ Σοσιαλισμοῦ προήχθησαν εἰς διατύπωσιν τοιαύτης προτάσεως πάντως εἶχον λόγους πρὸς τοῦτο. Οἱ ἡμέτεροι Ἕλληνας σοσιαλισταὶ πηθικίζοντες μεταφέρουσι τὸ περιεχόμενον τῆς ἀνωτέρω παραγράφου χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ μᾶς δικαιολογήσουν διατί πράγνηται εἰς τοῦτο. Ποῖος ὑποχρεοῖ αὐτοὺς νὰ ἀκολουθῶσιν οἰασθήποτε θρησκευτικὰς ἀρχάς; Ὁμολογοῦσιν ὅμως, ἐτι ὑπάρχει λόγος νὰ θρησκεύῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀφ' οὗ ζητοῦσιν ἐλευθερίαν θρησκείας. Ἡ ζητούμενη ἐλευθερία θρησκείας πάντως δὲν θὰ υπερβαίνῃ τὰ ὅρια τῆς λογικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς. Μὴ δὲν γίνεται ἡδη τὸ ζητούμενον; μὴ δὲν εἶνε ἕκαστος ἐλεύθερος, ἂν δὲν θέλῃ νὰ ἦνε ὀπαδὸς

τοῦ Χριστοῦ, νὰ θρησκεύῃ ἄλλην θρησκείαν; ἢ μήπως ἡ πολιτεία διὰ νόμου ὑποχρεοῖ τινα νὰ ἀκολουθῇ τὴν τοιαύτην ἢ τοιαύτην θρησκείαν;

Ἄλλὰ ζητοῦσι διὰ τῆς 2ας προτάσεως «ἡ θρησκεία νὰ ἀναγνωρισθῆ ὡς ἰδιωτικὴ ὑπόθεσις»· μήπως κωλύει τις αὐτοὺς νὰ θεωρῶσι τὴν θρησκείαν ὡς τὴν θέλουσι; Ἐκ τῆς προτάσεως ταύτης φερόνται: ἐτι ζητοῦσι νὰ ἐπιβάλλωσι τὰς ἀρχάς των εἰς τοὺς ἀντιφρονούντας, διότι τί ἄλλο ἐπιδιώκουσι μὲ τὴν κατάργησιν τῆς θρησκείας ὡς ἀναγνωρισμένης ὑπὸ τοῦ νόμου; Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σοσιαλισμοῦ νομίζουσι, ἐτι εὐκολώτερον θὰ ἐπιτύχωσι τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ θεσπίζοντες καὶ ζητοῦντες διὰ τῆς 3ης προτάσεως τὴν ἀπαγορεύειν τῆς διδασκαλίας τῶν κληρικῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Ἡ τοιαύτη αὐτῶν πρότασις θὰ εἶχεν ἴσως δικαιολογίαν· τινὰ ἂν οἱ διδάσκοντες εἰς τὰ σχολεῖα κληρικοὶ δὲν ἦσαν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς κοινωνίας. Λησιμονοῦσιν ὅμως οἱ ἡμέτεροι Ἕλληνες οἱ ἐπαγγελόμενοι τὸν σοσιαλιστὴν, ἐτι ἀφορμὴν εἰς τοιαῦτα θεσπίσματα μόνον ἐν Εὐρώπῃ οἱ ὀπαδοὶ των ἠδύνατον ἴσως νὰ εὐρωσιν, οὐχὶ δὲ καὶ ἐνταῦθα ὅπου καὶ μεταφέρουσιν ἀβασανίστως τὴν πρότασιν ταύτην.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὴν 4ην πρότασιν των δι' ἧς ζητοῦσι «κατάργησιν τῶν δημοσίων νόμων δι' ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν σκοποῦν». Ἄλλ' ἐρωτῶμεν αὐτοὺς: τί ἐννοοῦσι δι' αὐτῶν; τὴν διὰ τῶν νόμων ἐπιβολὴν τῆς εὐποιίας, τὴν ἴδρυσιν ναῶν, τὴν εὐπρέπειαν αὐτῶν, τὴν μισθοδοσίαν τῶν ἐργατῶν τῆς θρησκευτικῆς ὑπηρεσίας, τὴν διὰ συλλόγων ἐπιδιωκομένην εὐποιάν, καὶ τὰ τοιαῦτα; Ἄλλὰ τότε ἐπιδιώκεται καὶ ἡ κατάργησις τῆς θρησκείας, μολονδὲ αὕτη μεταξὺ τῶν σκοποῦν, τοὺς ὁποῖους ἐπιδιώκει, ἀποβλέπει εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐξῆψωσιν αὐτοῦ ἐκ τοῦ ζωώδους ἐπιπέδου, ἔχει δὲ σκοποὺς εὐποιίας, ἵνα μὴ εἴπωμεν, ἡ θρησκεία ἡμῶν ἅπαντα ἔχει ὡς βάσιν τὴν εὐποιάν ἐν τῷ κόσμῳ. Μὲ ἄλλας λέξεις ἐπιδιώκουσι τὴν παντὶ τρόπῳ χαλάρωσιν τῶν δεσμῶν τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τοῦ ἀλτροῦτισμοῦ, ἀποκλείουσι δὲ ἐκ τοῦ προγράμματός των οἱ Σοσιαλισταὶ τὴν προστάσιν τῶν ἐργατῶν ὡς καὶ τοὺς ἐργάτας πάσης θρησκείας. Ἄλλὰ ἀφοῦ ζητοῦσι τὸ ἐλευθερον πάσης θρησκείας καὶ τὴν ἐλευθερίαν παντός ἐν τῇ ἐπιλογῇ αὐτῆς, πῶς συμβιδάξουσι τὰ ἐκ τῆς 4ης προτάσεως μέλλοντα νὰ προσέλθωσιν ἀποτελέσματα ἐν τῇ κοινωνίᾳ; Ἀγνοοῦσιν, ἀρά γε, ἐτι ἡ πολιτεία δὲν ἐπιβάλλεται διὰ νόμων εἰς τὰς συνειδήσεις τῶν πολιτῶν καὶ δὲν κατευθύνει αὕτη τὴν ἐπὶ μέρος ἐνέργειαν τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ ζωῇ; Ἐπομένως ζητοῦντες κατάργησιν νόμων ἀποβλεπόντων εἰς ἐξυπηρέτησιν σκοποῦν ἐκκλησιαστικῶν καὶ θρησκευτικῶν δὲν ζητοῦν τίποτε, ἀφοῦ ἐν ὑπάρχει τὸ ζητούμενον, ἐκτός ἂν ἐννοῶσιν, ὡς εἴπωμεν ἀνωτέρω, τὴν διὰ νόμου ἐπιβολὴν εἰς τὸν λαὸν τῶν ἀρχῶν καὶ πεποιθήσεών των, ὅπως ἐρχεται ὡς συμπέρασμα, ἐτι ἐπιδιώκουσι νὰ ἐπιβληθῶσιν εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων ἐν ἀντιφάσει πρὸς ἑαυτοὺς ἐπαγγελόμενοι τὸν ὑπερασπιστὴν καὶ φρουρὸν τῶν ἐργατῶν.

Ἐν γένει παρατηροῦμεν ὅτι διὰ τὴν τεθεῖσαν βάσιν ἡ § 11 αὐδεμίαν ἔχει λογικὴν βάσιν καὶ ἀντιτίθεται

πρὸς τὸ ἀρχικὸν καὶ θεμελιώδες δόγμα τοῦ Σοσιαλισμοῦ, τὸν σεβασμὸν τῶν δικαιωμάτων παντὸς ἀνθρώπου, διότι ἀναιροῦνται νόμοι ἠθικοὶ καὶ ἀπαράγραπτοι, παραγνωρίζονται συναισθήματα θρησκευτικὰ καὶ καταργεῖται ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία ἐνὸς ἐκάστου.

Ἀνακεφαλαιοῦντες τὰ ἀνωτέρω παρατηροῦμεν ὅτι ἔτη ἤλθον καὶ παρήλθον ἐπὶ τῆς γῆς, γενεαὶ ἀνεφάνησαν καὶ ἐξηλείφθησαν, ἄνδρες μετὰ τῶν συστημάτων αὐτῶν διεδραμάτισαν πρόσωπα πρωταγωνιστοῦντα, διευθύνοντα τὰς τῶν ἐθνῶν τύχας, ἀρχαὶ καὶ διδασκαλαὶ ποικίλαι καὶ συγκρουόμεναι πρὸς ἀλλήλας καὶ ἐπιδιώκουσαι ἐκάστη τὴν ὑπερίσχυσιν ἐπὶ τῆς ἄλλης ἐν σχέσει πρὸς τὰ κοινωνικὰ προβλήματα, ἅτινα θίγει ὁ Σοσιαλισμὸς· θὰ ἔλθωσιν ἴσως καὶ θὰ ἐμφανισθῶσι καὶ ἄλλα συστήματα ἐπιδιώκοντα, ὡς ὁ Σοσιαλισμὸς, τίτλους ἐπιβολῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ· οὐδὲν ἄλλως τούτων θὰ δυνήθῃ νὰ ὑπερβάλῃ τὴν κοινωνικὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς θείας ἡμῶν Θρησκείας, τοῦ Ἰδρυτοῦ τοῦ χριστιανικοῦ Σοσιαλισμοῦ. Οἱ αἰῶνες θὰ κλίνωσι πρὸ αὐτοῦ γόνυ καὶ θὰ ἀποκαλύπτῶνται οἱ διάφοροι σοφοὶ ὁμολογοῦντες ὅτι μόνον διὰ τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου δύναται ἡ κοινωνία νὰ θελιωθῇ, ἡ ἀνθρωπότης νὰ ἀνακουφισθῇ, τὰ μέλη αὐτῆς νὰ εὐημερήσουσιν καὶ προαχθῶσιν ἐν πᾶσιν ἐπιτυχάνοντα τὴν ἐν μέτρῳ ἐπὶ τῆς γῆς πλήρωσιν τῶν ἀνθρωπίνων πόθων. Ἡ διδασκαλία τοῦ Εὐαγγελίου εἶνε ἐκείνη, ἡ ὁποία δέον νὰ ἐνεργῇ· οἱ ὁπαδοὶ ξένων διδασκαλιῶν ἀντιγράφουσι μὲν ἐν πολλοῖς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὰ διάφορα κοινωνικὰ ζητήματα, διαστρεβλοῦσιν ἄλλως αὐτὴν εἰσηγούμενοι διάφορος αὐτῆς ἄλλα καὶ ἄλλην δίδοντες κατεύθυνσιν. Διὰ ταῦτα οἱ ποθοῦντες τὴν πραγματικὴν εὐημερίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐκ τῶν ἀγαθῶν ἅτινα ἐπαγγέλλεται ὁ Σοσιαλισμὸς πρέπει νὰ προσέχωσι καλῶς εἰς τὰς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ νὰ μὴ ἀποδεχῶνται αὐτὰς ἀδασανίστως. Τὸ αὐτὸ ἐνετείλατο ἡμῖν ὁ Ἰδρυτὴς τῆς θρησκείας ἡμῶν λέγων «ἐρσυνάτε τὰς γραφάς...», ὁπότε θέλει προκύψῃ πάντοτε καλὸν ὑπὲρ τῆς κοινωνίας ἐν ἡ ζωῇ καὶ θέλουσι συντελεῖ οὕτω εἰς τὴν ἐκμηδένισιν τῶν ἐνεργειῶν δι' ὧν πολλοὺς οἱ νεωτερίζοντες, ἰδίους ἐπιδιώκοντες σκοποὺς, ἐπλάνησαν.

† Ο ΕΔΕΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ

Η ΝΟΜΙΚΗ ΘΕΣΙΣ

ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΟΗΜΕΡΟΛΟΓΙΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

V.

Τὰ νομικὰ ἐπακόλουθα τῆς ἐν τῇ ἑλλην. Πολιτείας θέσεως τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἰδοὺ οἱ γενεσιουργοὶ λόγοι δι' οὓς ἐπικρατοῦσα ἀνεκηρύχθη ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία.

Ποία δὲ τὰ ἐντεῦθεν πλεονεκτήματα;

Παρέχεται εἰς ταύτην μείζων προστασία ἢ εἰς τὰς λοιπὰς θρησκείας· ἐντεῦθεν καὶ τοῦ προσηλυτισμοῦ ἢ ἀπαγόρευσις. Ἀποτελεῖ δὲ ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία αὐτὴν ταύτην τὴν θρησκείαν τῆς Κυβερνήσεως, ὡς ἠθικοῦ προσώπου, συνερχομένων εἰς τοὺς ἱερούς

τῆς Ὀρθοδοξίας ναοὺς τῶν ἀρχηγῶν τοῦ κράτους μετὰ συμπάσης τῆς ὑπαλληλικῆς ἱεραρχίας καὶ αὐτῶν τῶν ἑτεροδοξούντων ὑπαλλήλων, ὅταν τελῶνται δημόσια ἑορταί. «Οἱ, ἐπομένως, αἱ ὑπὸ τῆς Πολιτείας ἐγκεκριμένοι ἐπίσημοι τῆς θρησκείας ταύτης ἑορταὶ εἰσὶν ὁ π ο χ ρ ε ω τ ι κ α ἰ καὶ εἰς τοὺς ἑτεροδοξούντας, μὴ δυναμένους νὰ ἐργάζωνται κατὰ τὰς ἑορτάς ταύτας δημοσίᾳ. Ὡς ἐκ τῆς ἐξαιρετικῆς δὲ ταύτης θέσεως τῆς ἐπικρατοῦσης θρησκείας οἱ λειτουργοὶ ταύτης ἀπολαύουσιν ἰδίῳ ν π ρ ο ν ο μ ι ῶ ν καὶ ἐν τοῖς δημοσίοις σχολείοις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἰδιωτικοῖς, ὅπου φοιτῶσιν ὀρθοδόξων τέκνα, δέον νὰ διδάσκωνται αὐτῆς τὰ δόγματα. Ἐπι πλέον δὲ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας δικαιούται «νὰ λαμβάνῃ τὰ ἐκάστοτε κατὰ τοῦ προσηλυτισμοῦ ἢ ἀντιθρησκευτικῶν ἢ ἀ ν τ ε κ κ λ η σ ι α σ τ ι κ ῶ ν ἐνεργειῶν ἐνδεικνυόμενα μέτρα» (ἄρθρ 23 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5187 Καταστατικοῦ νόμου τῆς 23 Ἰουλίου 1931. Βλ. τοῦ Καταστατικοῦ ΣΑ' τῆς 9 Ἰουλίου 1852 ἄρθρ. 9' ἐδ. β' : «Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐπαγορεύει εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν εἰς χρῆσιν τῆς νεολαίας καὶ τοῦ κλήρου βιβλίων, φυλλαδίων, πινάκων ἢ ἄλλων ἐντύπων, ἅτινα πραγματεύονται περὶ ἀντικειμένων θρησκευτικῶν· καὶ ὁσάκις πληροφορηθῇ ὅτι τὰ τοιαῦτα περιέχουσιν ἐναντίον ἢ καθ' οἰονδήποτε τρόπον εἶναι βλαπτικὰ ἐκ τῆς χρήσεώς των, ὡς πρὸς τὰ θεῖα δόγματα, τὰ ἱερὰ μυστήρια, τοὺς ἐκκλ. κανόνας, τὴν ἱερὰν διδασκαλίαν, τὰς ἱερὰς παραδόσεις, τὰς ἱ ε ρ ἄ σ τ ε ἰ ἄ ς καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ζητεῖ τὴν σύμπραξιν τῆς Κυβερνήσεως εἰς ἀπαγόρευσιν τῆς χρήσεως αὐτῶν ἐν τοῖς σχολείοις...»).

Κατὰ συνέπειαν ὁπαδοὶ μὴ ἀνεγνωρισμένης θρησκείας δὲν ἐπιτρέπεται οὔτε νὰ συνέρχωνται εἰς κοινὰς δεήσεις, οὔτε προϋσταμένους νὰ ἔχωσιν, ο ὕ τ ε κ ο ι ν ὀ τ η τ α, ἥτοι ἠθικὸν πρόσωπον, νὰ ἀποτελῶσιν.

VI

Ἡ νόμος θέσπισις τῆς ἡμερολογιακῆς μεταρρυθμίσεως καὶ ἡ παλαιοημερολογικὴ ἀντικρατικὴ ἀντίστασις.

Εἰς τὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως» τῆς 25 Ἰανουαρίου 1923 ἐδημοσιεύετο τὸ ἀπὸ 18 Ἰαν. Β. Δ. περὶ τοῦ νέου πολιτικοῦ ἡμερολογίου. Διὰ τῆς § 3 δὲ ὠρίζετο : «Διατηρεῖται ἐν ἰσχύϊ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ὅσον ἀφορᾷ ἐν γένει τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς θρησκευτικὰς ἑορτάς». Καὶ τοῦτο συμφῶνως πρὸς τὴν συνδημοσιευομένην ἐκθεσιν ἐπιτροπῆς ἐπὶ τούτῳ συγκροτηθείσης, ε ἰ σ η γ ο υ μ ἔ ν ο υ τοῦ ἤδη Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, ἀπὸ 16 Ἰαν. 1923, προτείνουσιν :

«Νὰ διατηρηθῇ προσωρινῶς ἐν ἰσχύϊ ὡς ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον τὸ Ἰουλιανὸν μέχρις οὗ συνεννοηθῶσι καὶ σ υ ν α ι ν ἔ σ ω σ ι ν εἰς τὴν μεταβολὴν αὐτοῦ π ᾶ σ α ι α ἰ ὀ ρ θ ὄ δ ο ξ ο ι Ἐκκλησίαι».

1. Τινὰ τῶν μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπέμενον ὅπως διὰ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως τῆς Πολιτείας εἰσαχθῆ ταῦτοχρόνως καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ νέον ἡμερολόγιον, ἀλλ' ἐξενίκησεν ἡ γνώμη τοῦ μόνου κληρικῶν μέλους τῆς Ἐπιτροπῆς ἀρχιμανδρίτου νῦν Ἀρχιεπισκόπου Χρυσόστομου ὅπως ἡ διαρρῦθμιας ἀφεθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Τῇ 18 Δεκεμβρίου 1923 ὁμοῦς ἐδημοσιεύετο Βασιλικὸν Διάταγμα «περὶ συγκλήσεως τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ἀπὸ τῆς 12 Δεκεμβρίου) καλουμένης διὰ τὴν 24 Δεκεμβρίου· μεταξὺ δὲ τῶν θεμάτων δι' ἃ ἐκαλεῖτο περιλαμβάνετο καὶ ἡ ἀπόφασις τῆς Πολιτείας ὅπως ἡ Ἱεραρχία «ἀποφανθῆ περὶ τῆς προσαρμογῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμερολογίου πρὸς τὸ πολιτικὸν τοιοῦτον», ὅπερ εἶχεν ἤδη εἰσαχθῆ εἰς τὴν χώραν.

Οὕτως ἡ Ἱεραρχία, ἔχουσα ὑπ' ὄψει τὴν ἀπὸ 20 Μαΐου 1919 ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τὴν ἐν Κων)πόλει γενομένην τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, συνεπέει τῆς ὁποίας ἡ Μ. Ἐκκλησία εἶχεν ἤδη θρασπίσει τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ νέου θρησκευτικοῦ ἡμερολογίου μετ' ἐπανειλημμένας συσκέψεις ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως τὴν διόρθωσιν τοῦ Ἰουλιανοῦ ἡμερολογίου ὅπερ εἶναι καὶ ἡμερολόγιον τοῦ Κράτους¹.

Προέβη εἰς τοῦτο ἡ Ἱεραρχία καὶ ἐν εὐλαβείᾳ πρὸς τὴν δι' ὑψίστους ἐθνικοὺς λόγους ἐπιταγὴν τοῦ Συντάγματος (ἐπιταγὴν ἀναλλοίωτον εἰς ὅλα τὰ ἀπὸ τῆς Ἀνεξαρτησίας ἡμῶν πολιτεύματα), ὅτι «Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχει ἀναποσπαστως ἠνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας». Σπουδαία ἐπομένως καὶ εὐνόητα ἐθνικὰ συμφέροντα ἐπέβαλον τὴν μετὰ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας διατήρησιν ἀδίκτου τῆς κανονικῆς ἐνότητος.

Ἐπηρεολούθησεν ἡ λεγομένη κίνησις τῶν παλαιοημερολογιτῶν. Ἡ ἀντίδρασις ὁμοῦς αὐτῶν κατὰ τοῦ νέου ἐκκλησ. ἡμερολογίου δὲν εἶνε ἀντίδρασις κατὰ τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας. Εἶνε πολλῶ μάλλον ἀντίδρασις κατὰ τοῦ Κράτους. Διότι κρατικὸν εἶνε τὸ ἰόν ἡμερολόγιον. Τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ τελετῶν τὰς ἡμερομηνίας ἡ κυβέρνησις καὶ ἐπεξήτησε καὶ ἐθέσπισε καὶ μετέσχευ αὐτῶν διὰ τῆς ἐκάστοτε συμμετοχῆς αὐτῆς.

Διὰ τῆς ἀνεξάντητου ἐν τοσούτῳ ἀνοχῆς αὐτῆς ἡ Κυβέρνησις τῆς Δημοκρατίας περιήγαγεν εἰς ἀτομίαν καὶ περιεφρόνησεν οὐ μόνον τὸ 1 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος διὰ τοὺς προειρημένους ἀμαχίτους λόγους, ἀλλὰ καὶ τὴν λοιπὴν νομοθεσίαν.

VII

Αἱ ἄλλαι θρησκείαι ἐν τῷ Ἑλλην. Κράτει.

Κατὰ τὸ—ἰσχὺν νόμου ἔχον—B Διάταγμα τῆς 3 Ἀπριλίου 1833 «περὶ τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας», εἰς τὴν ἀρμοδιότητα ταύτης ἀνήκουσι: «α') Αἱ τῶν διαφόρων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν κοινοτήτων πολιτικαὶ καὶ ἀστικάς σχέσεις καὶ ἡ ἀκριβὴς τῶν ἐπὶ τούτῳ διατεταγμένων νόμων διατήρησις· ε') ἡ ἐπιτήρησις εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν καὶ συμφώνως μετὰ τῶν ἐκκλησ. ἀρχῶν ὁ περιορισμὸς καὶ ἡ

1. Πρὸβλ. τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δημοσιευθεῖσαν σχετικὴν μελέτην τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαρονείας κ. Ἀνθίμου.

κατάπαυσις τῶν ἠοσιωδῶν ἐκκλησ. πανηγύρεων καὶ τῶν τοιούτων ἐορτῶν αἱ ὁποῖαι ἐπιδέχονται ἀκύρωσιν» ζ') ἡ ἄδεια συστάσεως θρησκευτικῶν ἑταιρειῶν τε καὶ καταστημάτων καὶ ἡ καθαίρεσις αὐτῶν, ἐὰν ὑπάρχωσιν εὐλογοφανεῖς εἰς τοῦτο αἰτίαι».

Κατὰ τὸν περὶ ἐξυβρίσεως ἐν γένει καὶ περὶ τούτου νόμον τοῦ 1837:

Ἄρθρον 14.

«Ὅστις καθ' οἰονδήποτε τρόπον προκαλεῖ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς θρησκείας εἰς παράβασιν τῶν Νόμων καὶ τῶν Διαταγμάτων τῆς Κυβερνήσεως, ὅστις ζητεῖ νὰ ἐλύσῃ προσηλύτους εἰς λεγόμενα θρησκευτικὰ δόγματα, μετὰ τὰ ὁποῖα ἐνεργούμενα εἶνε ἀσυμβίβαστος ἡ διατήρησις τῆς πολιτικῆς τάξεως, ὑποβάλλεται εἰς φυλάκισιν ἕξ μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν, καὶ προσέτι, ἐὰν ἦνε δημόσιος ὑπάλληλος ἢ ὑπηρέτης, ἀποβάλλεται τῆς ὑπηρεσίας.

Ἄρθρον 17.

«Φυλάκισις τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν καὶ ἐν ὑποτροπῇ τὸ πολὺ ἕξ μηνῶν ἐπιβάλλεται εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἰς δημοσίαν ὁμιλίαν ἐγγράφως ἢ διὰ συμβολικῶν παραστάσεων προσβάλλει διὰ περιφρονητικῶν χλευασμῶν, ἢ δυσμενῶν ἐκφράσεων τὰ δόγματα, τὰς διατάξεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἢ ἄλλης θρησκείας, ὑφισταμένης μετὰ τὴν συγκατάθεσιν τῆς Κυβερνήσεως.

Ἄρθρον 18.

«Ὅστις διὰ δημοσίου ὁμιλίας, διδασκαλίας, συγγραμματος, ἢ συμβολικῆς παραστάσεως ἐκφράζεται εἰς πρόσκομμα ἄλλων μετὰ τρόπον, προσβάλλοντα τὸ ὀφειλόμενον σέβας πρὸς τὸν Δημιουργὸν τοῦ παντός, ὅστις ἐκφράζει τοιαύτας ἀρχάς, δόξαις, ἢ φρονήματα, τὰ ὁποῖα ἀντιβαίνουν ἐν γένει εἰς τὰς βάσεις τῆς θρησκείας καὶ ἠθικῆς, ἢ ἄλλως εἶναι ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν θρησκείαν, ἢ εἰς τὰ ἥθη, ὅστις προσπαθεῖ νὰ δικαιολογήσῃ πράξεις, χαρακτηριζόμενας ὡς πλημμελήματα, ἢ κακουργήματα, παρὰ τοῦ νόμου, καταδικάζεται εἰς φυλάκισιν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν καὶ ἐν ὑποτροπῇ τιμωρεῖται μετὰ φυλάκισιν τὸ πολὺ ἕξ μηνῶν».

Ἐπὶ πλέον:

Κατὰ τὸ ἄρθρον 222 τοῦ Ποινικοῦ νόμου: «Κατὰ τοὺς περὶ ἀθεμίτων ἑταιριῶν ἑρους ἄρθρ. 212—221 τιμωροῦνται οἱ καθιδρυταί, διαδόται καὶ συνεταῖροι νέων καὶ μὴ ἀνεγνωρισμένων πορῆ τῆς κυβερνήσεως θρησκευτικῶν αἰρέσεων».

Ἐπὶ τῆς μετὰ τὸ Σύνταγμα ἰσχύος τοῦ ἄρθρου ἠγέρθησαν ἀληθῶς ἀμφισβητήσεις. Οἱ Σαρίπολοι, πατὴρ καὶ υἱός (αὐτ. 34 ὑπόσημ. 4), καὶ ὁ Γ. Δουβουινιώτης (Ποινικὸς νόμος 1101 σ. 201) θεωροῦσι τὸ ἄρθρον ὡς καταργηθῆν, κατόπιν τῆς περὶ ἀνεξίτηθον κείας συνταγματικῆς διατάξεως. Ἡ πλειονότης ὁμοῦς τῶν συγγραφέων κηρύσσουν ἰσχυρὸν τὸ ἄρθρον. Οὕτως ὁ Θεόδωρος Δεληγιάννης (αὐτ. 1, σ. 5, ὑπόσημ. 2 καὶ σ. 12 ὑπόσημ. 2). Βλ. προσθέτως Ἄλ. Βυμβέτσον (Εἰσαγωγὴ εἰς τὸ Ἑκκλ. δίκαιον 1911 σ. 117): «Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι συμφωνοτάτη μετὰ τὸ Σύνταγμα, ἀφοῦ αὐτὸ δὲν προσιατεύει τὰς μὴ ἡ

γνωστὰς θρησκείας, τῶν ὁποίων ἐπομένως ἠμπορεῖ διὰ νόμου, ὅπως καὶ γίνεται, νὰ ἀπαγορευθῆ ἢ ἐξωτερικῆ ἐμφάνισις». Βλ. καὶ Φιλιππότην (Σύστημα Ἐκκλησ. δικαίου 1912 σ. 85) : «Ποινικῶς διώκονται οἱ καθιδρυταὶ καὶ ἑταῖροι καινῶν καὶ μὴ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως κεκρυγμένων αίρετικῶν δοξασιῶν».

Ἐφημερόσθη ἀρὰ γέ ποτέ τι τούτων ;

VIII

**Τὰ κυριαρχικά δικαιώματα
τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους.**

Καὶ τὸ ἰσχύον Σύνταγμα ἐν τῷ 1 ἄρθρῳ ἐπιβάλλει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐνεργῇ «τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιώματα».

Τὴν ἔννοιαν τῶν κυριαρχικῶν τούτων δικαιωμάτων ἐθεώρησαν περιττὸν νὰ καθορίσωσιν εἰς τὰς διαφόρους Ἐθνοσυνελεύσεις οἱ τῶν συζητήσεων μετασχόντες πληρεξούσιοι τοῦ ἔθνους.

Διότι εἶνε τόσῳ καταφανῆς ἡ ἔννοια αὐτῶν.

Ἄλλ' οὐδὲ ταῦτα ἠσφάλισεν ἡ Κυβέρνησις, ἐφ' ὅσον ἀνέχεται διπλᾶς θρησκευτικὰς τελετὰς καὶ διαίρεσιν ἐντεῦθεν τῶν πιστῶν.

Τὸ νέον ἡμερολόγιον, περιλαμβανόμενον μεταξὺ τῶν ἀπολύτως κυριαρχικῶν τῆς Ἐκκλησίας δικαιωμάτων, εἰσαχθέν, ὡς εἶπομεν, διὰ τῶν ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1923 ὑπὸ τοῦ Κράτους προκληθεισῶν καὶ κυρωθεισῶν ἀποφάσεων ἐκυρώθη ὑπὸ τοῦ μεταγενεστέρου Συντάγματος τοῦ 1927, τοῦ ἤδη ἰσχύοντος. Ἀποτελεῖ δ' ἐντεῦθεν συνταγματικὴν διάταξιν.

Μεταξὺ τῶν κυριαρχικῶν τῆς Ἐκκλησίας δικαιωμάτων περιλαμβάνεται πρὸς τῆ καὶ συνταγματικῶς θεσπισμένη τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων τηρήσει καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων ἢ παραφυλακῆ.

Μεταξὺ τῶν ἰσχυουσῶν Νεαρῶν τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ ἐπιτάξαντος : «καὶ ἡ βασιλεία σύμφηρος γέγονε τῇ τῶν ἱερέων αὐθεντία» (Νεαρ. ΜΒ' προοίμιον) ὑπάρχει ἡ Νεαρὰ ΕΖ' (67) :

«Θεσπίζομεν τοίνυν πρὸ πάντων μὲν ἐκεῖνο γίνεσθαι, ὥστε μηδενὶ παρρησίαν εἶναι μῆτε μοναστήριον μῆτε ἐκκλησίαν μῆτε εὐκτήριον οἶκον ἀρχεσθαι οἰκοδομεῖν, πρὶν ἂν ὁ τῆς πόλεως θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος παραγενόμενος εὐχὴν τε ἐν τῷ τόπῳ ποιήσῃ καὶ σταυρὸν πῆξαιτο δημοσίαν ἐκεῖσε πρὸσδον ποιησάμενος καὶ τὸ πρᾶγμα φανερὸν ἅπασιν καταστήσειε. Πολλοὶ γὰρ ὑποδύμενοι κίττειν δῆθεν εὐκτηρίους οἶκους τὰς ἑαυτῶν θεραπεύουσι νόσους, οὐκ ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν κτίσται γινόμενοι, ἀλλὰ σπηλαίων ἀτόπων».

Ἡ νεωτέρα ἡμῶν νομοθεσία ἐκύρωσε ταύτην. Βλ. ἄρθρ. 3 τοῦ περὶ ἐνοριῶν νόμου τοῦ 1923, ἀξιούν «σύμφωνον γνώμην τοῦ Μητροπολιτικοῦ συμβουλίου» ἄρθρ. 4 : «Τὰ ἐξωκκλησια καὶ παρεκκλησια ἀνήκουσι κατὰ κυριότητα εἰς τὸν ἐνοριακὸν ναόν» (πρβλ. ἄρθρ. 1 ἐδάφ. 2 τοῦ νόμου τῆς 9 Μαρτίου 1910). Βλ. ὁμοίως τοῦ νόμου 5439 ἄρθρ. 10 καὶ 12.

Πῶς ἡ κυβέρνησις ἐπιτρέπει ἢ ἀνέχεται τὴν αὐθαίρετον χρησιμοποίησιν ναῶν καὶ ἐξωκκλησιῶν ;

Ἐδημιουργήθη οὕτως ὁμαδικῆ ἀληθῶς ἀνατροπὴ τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων. Βλ. κανόνας ἀγ' Ἀποστόλων λη', λθ'. μα', Δ' Οἴκουμ. Συνόδου δ', η', ιγ', Στ' Οἴκουμ. λα', λδ', Ζ' Οἴκουμ. ι', ιε', Πρωτοδευτέρως α', β'.

IX

Διότι : ἰδρῶσιν οἱ παλαιοημερολογίται ναοὺς καὶ μονὰς κατὰ παράβασιν τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τῶν κειμένων νόμων ἀνευ ἀδείας καὶ γνώσεως τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς διαχειρίζονται τοὺς ναοὺς ἀνεξελέγκτως καὶ προβαίνουν ἐν ταῖς μοναῖς εἰς πράξεις, οἷαι αἱ γνωσθεῖσαι διὰ τὴν μονὴν Κερατέας οἱ λαϊκοὶ προϊστάμενοι τοῦ σωματείου τῶν διορίζουσι καὶ παύουσιν ἐφημερίους, ψάλτας καὶ νεωκόρους· οἱ ἱερεῖς τῶν ἀνικανονικῶς τελαρῶσι διαφόρους ἱεροπραξίας καὶ γάμους ἀνευ ἀδείας τοῦ οἰκείου ἱεράρχου, λειτουργοῦσι δὲ χωρὶς νὰ μνημονεύσιν αὐτοῦ ἀναβαπτίζουσι παιδία βεβαπτισμένα ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, διότι δῆθεν ἐβαπτίσθησαν μὲ τὸ νέον ἡμερολόγιον !, καὶ προβαίνουν ἐν γένει εἰς πράξεις ἀντικανονικὰς καὶ παρανόμους καὶ ἀναίρετικὰς πάσης ἐκκλησιαστικῆς τάξεως.

X

Ὡς κατεδείχθη διὰ τῶν ἀνωτέρω εἰρημένων οἱ Παλαιοημερολογίται ἀπετέλεσαν ἀντικανονικὴν καὶ ἔκνομον θρησκευτικὴν ὁργάνωσιν, τείνουσαν νὰ ὑποσκάψῃ τὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ νὰ συνεπαγάγῃ θρησκευτικὸν καὶ ἐθνικὸν διχασμὸν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Ἔθνει. Ἡ Ἐκκλησία εὐρεθεῖσα πρὸ τοιαύτης κινήσεως ἐξέδωκεν ἐπανειλημμένας Συνοδικὰς Ἐγκυκλίους παραινεντικὰς πρὸς τὸν λαόν, ἐμερίμνησεν ὅπως διαφωτίσῃ αὐτὸν διὰ κηρυγμάτων καὶ διαφόρων δημοσιευμάτων, ἐτιμώρησεν ἐκκλησιαστικῶς τινὰς τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς εὐσεβείας τοῦ λαοῦ Ἁγιορειτῶν μοναχῶν καὶ ἐν μόνον ἐζήτηε ἐκάστοτε παρὰ τῶν Κυβερνήσεων, τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν μοναχῶν τούτων εἰς τὰς Μονὰς τῶν καὶ τὴν παρακάλυσιν καθρηγμένων ἱερώων ὅπως ἱεροουργῶσι. Εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἀπολύτως ἐνέργειαν προέβη, ἤλπισε δὲ ὅτι ἡ ἐνδειχθεῖσα ὑπ' αὐτῆς ἀγάπη καὶ τὸ μητρικὸν καθῆκον πρὸς τὰ παραπλανώμενα ὑπὸ τῶν «Ζηλωτῶν» μοναχῶν τέκνα, ἔμελλον νὰ φέρωσιν αὐτὰ εἰς συναίσθησιν τῆς ὑποχρέωσεως, ἣν ἔχουσιν ὅπως πειθαρχῶσιν εἰς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν. Δυστυχῶς ὅμως ἡ Ἐκκλησία δὲν εἰσηύσθη παρὰ τῶν ἐκάστοτε Κυβερνήσεων, τοῦναντίον δὲ εἶδεν ὑποθαλομένην τὴν ἀντίστασιν τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῆς εὐσεβείας τοῦ λαοῦ.

Πρὸ μᾶς ἐν τοσούτῳ τόσῳ πείσμονος ἐπιμονῆς ἢ Ἱερά Συνόδου, ἀμυνομένη, κατὰ καθῆκον, ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου τοῦ πολιτεύματος, οὕτινος κατεδείξαμεν τὴν συντελουμένην παραβίαν, ὑπὲρ αὐτῆς ταύτης τῆς τε κανονικῆς, ἀλλὰ καὶ τῆς διοικητικῆς καὶ ποινικῆς νομοθεσίας τῆς χώρας, ὁμοίως ἀγατρεπομένης, θὰ ἀναγκασθῆ πάντως θάτιον ἢ βράδιον, ἂν μὴ λυθῇ

τὸ ζήτημα κατὰ κανονικὸν καὶ νόμιμον τρόπον, ν' ἀπευθύνῃ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν δικαίαν διαμαρτυρίαν καὶ νὰ ἀπεκδυθῇ τῆς εὐθύνης, ἐὰν ἐξακολουθήσῃ τὸ Κράτος ἀνεχόμενον καὶ διὰ τῆς ἀνοχῆς ὑποθάλλον τὴν ἀντισυνταγματικὴν καὶ ἀντικανονικὴν, πρὸς βλάβην ἀνήκεστον τοῦ γοήτρου τῆς Πολιτείας, ὑπονόμευσιν τοῦ Συντάγματος, κλονισμόν δέ, τὰ μάλα ἐθνοφθόρον, τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καθ' ἧς ἀρκούντως βάλλουσιν ἐμφανεῖς καὶ ἀπόκρυφοὶ προπαγάνδαι.

ΡΙΖΑΡΕΙΤΑΙ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ

[Οἱ ἐντὸς παρενθέσεως ἀριθμοὶ ἐμφαίνουσι τὸ ἔτος τῆς εἰς ἀρχιερέα χειροτονίας]

Ἐκ τοῦ σώματος τῆς ἑλληνικῆς ἱεραρχίας οἱ ἀκόλουθοι ἱεράρχαι ἐχρημάτισαν μαθηταὶ τῆς Ριζαρείου Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Σωφρόνιος Φοινιεύς (1860).

Οἱ Μητροπολίται:

- 1) Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστού Γρηγόριος Καλλιδης (1875).
- 2) Μυτιλήνης Μεθόδιος (1867).
- 3) Μεσημβρίας Χαρίτων Εὐκλείδης (1894).
- 4) Γρεβενῶν Κλήμης (περὶ τὸ 1875).
- 5) Μογλενῶν Γερμανὸς Ἀποστολίδης.
- 6) Πάφου Ἰάκωβος Ἀντζουλᾶτος (1910).
- 7) Φωκίδος Ἀμβρόσιος Τσάπος (1901).
- 8) Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Δανιὴλ Σουλίδης (1907).
- 9) Κάσου καὶ Καρπάθου Νεῖλος.
- 10) Ναζαρέτ Κλεόπης Κοικυλίδης.
- 11) Κίτρους Παρθένιος Βαρδάκας (1904).
- 12) Τρίκκης καὶ Σταγῶν Πολύκαρπος Θωμάς (1914).
- 13) Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἀνδρέας Τριανταφύλλου (1922).
- 14) Ἀρδαμερίου Καλλίνικος Κρεατσούλης (1924).

Οἱ Ἀρχιεπίσκοποι:

- 1) Μαντινείας καὶ Κυρρουργίας Θεόκλητος Βίμπρος (1869).
- 2) Χαλκίδος Χριστοφόρος Σταματιάδης (1882).
- 3) Σύρου καὶ Τήνου Μεθόδιος Ἀναστασίου (1882).
- 4) Μεσσηνίας Πανάρετος Κωνσταντινίδης (1882).
- 5) Ἀργολίδος Νίκανδρος Δελούκας (1882).
- 6) Πατρῶν καὶ Ἠλείας Νικηφόρος Καλογεράς (1883).
- 7) Κορινθίας Σωκράτης Κολιάτσος (1884).
- 8) Πατρῶν καὶ Ἠλείας Δαμασκηνὸς Χριστόπουλος (1886).
- 9) Πατρῶν καὶ Ἠλείας Ἰερόθεος Μητρόπουλος (1892).
- 10) Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας Παρθένιος Ἀκύλας (1892).
- 11) Κορινθίας Βαρβολομαῖος Γεωργιάδης (1899).

Οἱ Ἐπίσκοποι:

- 1) Κίτρους Νικόλαος Λούσης (1872).
- 2) Κισσάμου καὶ Σελίνου Ἰερόθεος Πραουδάκης (1880).
- 3) Ἱερᾶς καὶ Σητείας Ἀμβρόσιος Σφακιανάνης.
- 4) Ὑδρας καὶ Σπετσῶν Ἀρσένιος Γουμπουρόγος (1882).

5) Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Δαυτὸ Τολμίδης (1884).

6) Ἀρκαδίας Νικόδημος Κατσαράκης (1887).

7) Λευκάδος καὶ Ἰθάκης Εὐγένιος Περδικάρης (1899).

8) Θησῶν καὶ Λεβαδείας Ἰερώνυμος Βλαχάκης (1901).

9) Εὐρυτανίας Σερραφεῖμ Δουβοῦτης (1901).

10) Κυθήρων Εὐθύμιος Καθδαθᾶς (1901).

11) Χαλκίδος Παντελεήμων Κριεζῆς (1906).

12) Ὑδρας καὶ Σπετσῶν Ἰωάσαφ Σιάκος (1907).

13) Κισάμου καὶ Σελίνου Ἄνθιμος Δελεδάκης (1903).

Ι. Σ. ΜΠΟΥΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Δαμπρυνθῶμεν τῇ πανηγύρει.

Τὸ ἐπὶ τῷ Πάθει τοῦ Σωτήρος ἡμῶν πένθιμον τούτων τῶν ἡμερῶν ἀπολήγει εἰς τὴν ἀνεκλάλητον ἐπὶ τῇ ἀγίᾳ Αἰδοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσει χαρὰν, «ἰδοὺν γὰρ ἦλθε διὰ τοῦ Σταυροῦ χαρὰ ἐν ὄλω τῷ κόσμῳ». Οἱ χριστιανοὶ συμπάσης τῆς οἰκουμένης λαμπρύνονται τῇ ἀναστασίμῳ πανηγύρει. Ὅθεν μὴ ἐπιτρέψωμεν κατήφειαν καὶ θλίψιν καὶ μελαγχολίαν καὶ παράπονον νὰ ἀναισθήσῃ καὶ τῆς ἰδικῆς μας χριστιανικῆς κοινωνίας τὴν ἰσθμὴν φαιδρότητα, ἀλλὰ πάντες, οἳ τε ἔχοντες τὰ πολλὰ καὶ οἳ ἔχοντες τὰ ὀλίγα ἄς συντελέσωμεν νὰ μὴ σκιάσῃ τὸ κράτος τῆς περὶ ἡμᾶς κοινῆς ἀγαλλιᾶσεως ἢ ἐκ τῆς ἀνεχείας καὶ ἐνδείας στενοχωρία. Ἄς λησιμονηθῇ πρὸς καιρὸν ἢ μαστίξουσα ἡμᾶς κρίσις καὶ ἄς κατασταθῇ κουφοτέρα ἐκ τῆς ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν φαιδρύνσεως πασῶν τῶν πεφορτισμένων καὶ θλιβομένων ψυχῶν, ἵνα ἀποβῇ διὰ πάντας πραγματικῶς «Δαμπρὰ» ἢ παγχριστιανικὴ ἀναστάσιμος πανηγύρις καὶ τὸ «τερονδόν» Πάσχα καταστῇ αἰσθητὸν εἰς πάντας ὡς «Πάσχα λύτρον λύτης».

Τοὺς ἐν φυλακαῖς.

Ἡ πρωτίστη τῶν χριστιανῶν κατ' αὐτὰς τὰς ἡμέρας σκέψις δεόν νὰ στραφῇ πρὸς τὰς φυλακάς. Ὅσοι εἶνε ἐγκάθειρτοι εἰς τῶν φυλακῶν τὸ ἔρεβος εἶνε ἄξιοι τῆς περισσοτέρας αὐτῶν συμπαιδείας, διότι ἀποτελοῦν τὴν κατηγορίαν τῶν ἀποβλήτων τῆς κοινωνίας, ἀδιάφορον διὰ ποῖον λόγον. Ἐπὶ τῇ Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου ἢ ἀγάπῃ ἀκτινοβολεῖ εἰς τὸ κοινωνικὸν σύνολον ὡς κατ' ἐξοχὴν κοινωνικὴ ἐκδήλωσις, ταύτης ὅμως εἶνε ἐστερημένοι οἱ ἐκ διαφόρων αἰτίων ἀπολέσαντες τὴν ἐλευθερίαν των. Εἰς τὸ σκότος τῶν φυλακῶν προστίθεται καὶ τὸ σκότος τῆς ψυχικῆς, καὶ εἶνε κατ' ἐξοχὴν φιλάνθρωπον νὰ ἀκτινοβολήσῃ εἰς τὸ κράτος τῆς μελαγχολικῆς ταύτης

ποβή δλέθριος διὰ τὸν τόπον, ἐφ' ὅσον ἡ Κύπρος οὐδὲ διὰ τὴν διατροφήν τοῦ ὑπάρχοντος πληθυσμοῦ ἐπαρκεῖ, καὶ ἐφ' ὅσον διὰ τοῦ ἔτι μείζονος ἐκπεσμοῦ τῆς ἀξίας τῶν ἀγροτικῶν κτημάτων ἅτινα ὑπετιμήθησαν ἕνεκα τῆς κρίσεως, θὰ προέβλη ἀνημοσύνη, ἀνεργία καὶ δυστυχία τοῦ λαοῦ.

— Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς εἰς Λευκωσίαν μεταβάσεως τοῦ σεβ. μητροπολίτου Πάφου ἡ Α.Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος συν-εσκέφθη μετ' αὐτοῦ περὶ τῆς καταστάσεως τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου, ἣς εἶχε παραστήσει τὴν ἕνεκα τῆς ἐκτοπίσεως τῶν δύο ἱεραρχῶν αὐτῆς ἀνωμαλίαν καὶ πρὸς τὸν Κυβερνήτην τῆς νήσου. Κατὰ τὴν σύσκεψιν ταύτην ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν καὶ αἱ γνώμαι τῶν ἐξορίστων ἀρχιερέων, αἱ εἶχε προκαλέσει ὁ Μακαρ. Ἀρχιεπίσκοπος. Ὡς πόρισμα τῆς συσκέψεως προέκυψεν ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδὲν δύναται νὰ ἐπιχειρηθῇ πρὸς ὀριστικὴν θεραπείαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τῆς νήσου καὶ ὅτι, κατ' ἀκολουθίαν, δεόν νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ προσωρινὸν ἐκκλησιαστικὸν καθεστῶς ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ ὅτι δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ διευκρινισθῇ ἡ κατάστασις, ὥστε καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου νὰ ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὸ ἄριστον καὶ τὴν ἐνδεδειγμένην κανονικότητα, καθ' ἃ ἀναγράφει ὁ «Ἀπ. Βαρνάβας» τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐξέλεξε μητροπολίτην Λαοδικείας τὸν Πρωτοσύγκελλον τῆς μητροπόλεως ταύτης Τρύφωνα Γράγκ, ὅστις καὶ ἐχειροτονήθη περὶ μεσοῦντα τὸν λήξαντα μῆνα.

— Ὁ σεβ. μητροπολίτης Βόστρων καὶ Ἀδρανίτιδος Ζαχαρίας ὑπέβαλε παραιτησὶν ἀπὸ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ, φέρεται δ' ὡς ὑποψήφιος διὰ τὴν ἐπαρχίαν Λιβάνου.

Δωρεαί: Ὑπὲρ τοῦ ἐν Βουλιαγμένη Ἐκκλησ. Ὁρφανοτροφείου προσέφερον κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα Μάρτιον οἱ κ.κ. Εὐθ. Ζῶης δρχ. 40, Μελάς 1000, Ἰω. Κουφᾶκος 2000, Ἀλεξάνδρα Σάνδη 1000, Γ. Ὁλλανδέζος 100, Κοκονάκης 150. Εἰς εἶδη δὲ κοτόπουλα 14, διάφοροι ἔμποροι τοῦ Πειραιῶς τῇ εὐγενεῖ πρωτοβουλία τῶν Ἀδελ. Παναγιωτοῦρου τρόφιμα ἀξίας δρχ. 5000. καὶ οἱ κρεοπῶλαι Ν. Ἀγορᾶς κρέας δκ. 13.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

[Ἡ «Ἐκκλησία» ἐν τῷ τμήματι τούτῳ ἀναφέρει πᾶσαν νέαν ἔκδοσιν, ἣς ἀντίτυπον ἀποστέλλεται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν].

Ἐμμανουὴλ Γ. Παντελάκη, Τὰ Ἀπολυτικά τῶν Μηναίων. Ἀθήνησι, τύποις Π. Λεῶνη, 1933.—Ἐν τῷ τεύχει τούτῳ ὁ εἰδικῶς ἐγκύψας εἰς τὴν μελέτην τῶν χειρογράφων λειτουργικῶν μνημείων φιλοπονῶτατος σ., ἐξ ἀναδιφθήσεως τῶν χειρογράφων τῆς ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σιναίου ὄρους λαμβάνων ἀφορμὴν γνωματεύει ὅτι δὲν εἶνε ὀρθὸν καὶ πρέπον νὰ ἐξακολουθῶμεν ἀγνοοῦντες τὰ παλαιὰ ἀνέκδοτα κείμενα, φέρων δὲ παραδείγματα ἀπολυτικῶν ἀποδεικνύει πόσον πτωχὸν ἐμφανίζεται ἐν τοῖς ἐντύποις Μηναίοις τὸ ἡμέτερον ἱσατολόγιον ὡς πρὸς ταῦτα, διότι ἐν τοῖς χειρογράφοις κώδηξιν ὑπάρχουσιν ἀπολυτικά καὶ πλείονα καὶ πολλῶ ὑπέρτερα καὶ δοκιμώτερα τῶν ἐν τοῖς λειτουργικοῖς βιβλίοις φερομένων. Ἐντεῦθεν χαρκτηρίζει ὡς ἀνεγχώρητον τὸ νὰ ἐξακολουθῶμεν ἀγνοοῦντες τοὺς ἀνεκδότους τούτους θησαυροὺς. Καὶ ἐπειδὴ ἐν

τῇ ὑπ' ὄψιν μελέτῃ ὁ λόγος περὶ τῆς μελετωμένης κριτικῆς ἐκδόσεως τῶν λειτουργικῶν βιβλίων, ἐπὶκαίρον κρίνομεν ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα οἱ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐψησῶλει σπουδαίως τὸν ἀείμνηστον πατρ. ἀρχὴν Ἀλεξάνδρου Φώτιον, ὅστις, ἐξ ἀφορμῆς δημοσιεύσεως ἐν τῷ «Ἐκκλησ. Φάρον» (τ. ΙΕ' [1916] σ. 487—516) κριτικῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ Ἐκκλησιαστικὴ λυρικὴ ποίησις ἐν τοῖς Γυμνασίοις καὶ αἱ δημοσιευθεῖσαι τρεῖς σχετικαὶ Συλλογαί», πρὸς τὸν συντάκτην τοῦ παρόντος βιβλιογραφικοῦ σημειώματος, διευθύνοντα τότε τὸν «Ἐκκλ. Φάρον», ἐγραφε ἐκ Καΐρου ἰδιόχειρον γράμμα (ια' Φεβρ. α' 213' ἀριθ. 62) δι' οὗ ἐξήτει νὰ τῷ ἀνακοινωθῇ τίς ὁ ὑπὸ τὸ Σ. ὑποκρουπτόμενος συγγραφεὺς τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ἐμβριθεστάτης εἰδικῆς μελέτης, ἣτις τῷ ἐνεποίησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν: «...Ἐπειδὴ μέντοι... καθορῶμεν ἐν αὐτῇ (τῇ μελέτῃ) στοιχεῖα πολλῆς καὶ πολλαπλῆς ὠφελείας, οὐ μόνον ἐν τῷ δυσχερεῖ ἔργῳ τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις ἢ καὶ ἄλλαχού διδασκόντων, ἀλλὰ πρωτίστως καὶ κυριώτατα καὶ ἐν τῷ ἀναποφεύκτως ἐπείγοντι ἐγχειρηματι τῆς ἀναδημοσιεύσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς καθ' ὅλου ἱσατολογίας εἰς ἔκδοσιν ὅσον οἶόν τε καθαρεύουσαν λύμης ἀντιγραφικῆς καὶ ἀπηλλαγμένην οὐχ ἀπλῶς σφαλμάτων ὀρθογραφικῶν, ἀλλὰ καὶ πλανῶν δογματικῶν, ἱστορικῶν ἢ καὶ παραδόσεως, ἀκριβῶς διὰ τῆς λύμης ἐκείνης ὑπεγκατεσπαρμένων ἐν τοῖς ψαλλομένοις μιλιστα τῶν κειμένων, διὰ ταῦτα προσήκον ἐλογισάμεθα, πρὸ πάσης ἄλλης σχετικῆς τούτοις προτάσεως, ἐπερωτῆσαι σου τὴν Ἀγάπην, τίς δὴ οὗτος, ὁ διὰ μόνου τοῦ στοιχείου Σ. σημειῶν ἑαυτὸν κριτικός, ἵνα γνῶμεν, εἴπερ ἀληθῶς.. ἔχομεν τι ἐλπίζειν παρ' αὐτοῦ εἰς ἐπίτευξιν ἔργου, ὅπερ αὐτοὶ ἀπὸ πολλοῦ θεωροῦμεν καὶ ἀπαραίτητον καὶ ἐπείγον, καὶ ὑπὲρ οὗ εὐχόμεθα δοθῆναι ἡμῖν ἀνωθεν τὴν δύναμιν τοῦ συντελέσαι καρποφόρος, τῆς ἐπιμελημένης, δηλον ὅτι, κατ' ἐπιστήμην ἀναθεωρήσεως ἰδίᾳ τῆς παρακλητικῆς, τοῦ τριφιδίου, τοῦ πεντηκοσταρίου καὶ τῶν μνηαίων, ὧν διὰ τὴν καθ' ἡμέραν χρῆσιν ἐπιβέβληται ἢ ἀνευ σφαλμάτων ἀνατύπωσις...». Δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ μὴ ἀποκαλύψωμεν, ὅτι ὁ γράψας τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος κριτικὴν μελέτην εἶνε ὁ εἰδικώτερον πάντων ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἀσχοληθεὶς περὶ τὴν μελέτην τοῦ ἐν χειρογράφοις πλουσιωτάτου ἱσατογραφικοῦ ὕλικου τῶν λειτουργικῶν βιβλίων καὶ ἀφ' ἱκανοῦ ἐκδίδων αὐτὸ σεβ. πρ. Λεοντοπόλεως κ. Σωφρόνιος.

γ. π.

Δημητρίου Π. Πασχάλη, Αἱ εἰς τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἀποδιδόμεναι εἰκόνας τῆς Παναγίας (ἐκ τοῦ Ἡμερολ. τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος).—Ἐν τῷ λίαν ἐπιμελημένῳ τούτῳ σπουδάσματι ὁ ἀκαταπόνητος ἱστοριοφίλης ἀναφέρων τρεῖς μὲν ἐκ κηρῶ καὶ μαστίχης τεχνουργημένας εἰκόνας τῆς Θεοτόκου (τὴν Μεγασπηλαιώτισαν, τὴν [τῆς Παναγίας τοῦ Σουμελα] Ἀθηνιώτισσαν καὶ τὴν Κυκκώτισσαν) καὶ ἄλλας πολλὰς, δὲν δέχεται ταύτας ὡς ἔργα τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, διότι οὗτος ὑπῆρξε καὶ ἐγινώσκειτο ἐν ἀπάσῃ τῇ χριστιανικῇ ἀρχαίῳτι μόνον ὡς ἱατρός, οὐχὶ δὲ καὶ ὡς ζωγράφος. Ἡ δὲ περὶ αὐτοῦ παράδοσις ὡς ζωγράφου τῆς Θεοτόκου προήλθε τὸ μὲν ἐκ τῆς κατὰ πλάτος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ του λεπτομεροῦς ἀφηγήσεως τῶν κατὰ τὴν μητέρα τοῦ Κυρίου, τὸ δὲ ἐκ παρεκδοχῆς τὸ γνωστοτάτου τροπαρίου τοῦ μοναχοῦ Θεοφάνους (σ.τὴν ἱστορηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ ἱερωτά-

του...), καθ' ὅσον τὸ *ιστορεῖν* δὲν σημαίνει *ζωγραφί-
ζειν* ἀλλὰ *παριστάναι δι' ἀφηγήσεως, διηγείσθαι*. Ἄλ-
λως τε δὲ ἐπὶ τοῦ Λουκά και μέχρι τοῦ ε' αἰ. δὲν ἐγέ-
νετο χρῆσις εἰκόνων παρὰ τοῖς χριστιανοῖς. Αἱ μόναι
δὲ μαρτυρίαι τῶν Θεοδώρου Ἀναγνώτου και Νικηφόρου
Καλλίστου περὶ τοῦ Λουκά ὡς ζωγράφου δὲν εἶνε αὐθεν-
τικά. Ἡ παράδοσις περὶ τοῦ Λουκά ὡς ζωγράφου εἰκό-
νων τῆς Θεοτόκου προέκυψεν ἐκ συγχύσεως τοῦ εὐγγε-
λιστοῦ Λουκά πρὸς τὸν ἐκ Λυκαονίας ὄσιον Λουκᾶν, ἡγού-
μενον τῆς μονῆς τοῦ Σωτήρος τοῦ Βιθέως Ρύακος τοῦ
ἐν Τριγλίᾳ. γ. π.

† Πρ. *Λεοντοπόλεως Σωφρονίου Ἐδστρατιάδου*, Ἀ-
γιολογικά: Βιβλιογραφία τῶν Ἀκολουθιῶν. Ἀνατύπ. ἐκ
τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἐταιρείας Βυζ. 2 πονδῶν. Ἀθήναι,
τύποις «Ἐστίας», 1932 — Ὁ ἀκάματος ἀγιοδίφης, ὅστις
ὡς σκοπὸν τῶν ἐν ταῖς χειρογράφοις τῶν βιβλιοθηκῶν
ἀττύτων ἐργασιῶν του ἔθετο τὴν κωδικοποίησιν τοῦ με-
ρικοῦ και τοῦ γενικοῦ ἀγιολογίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκ-
κλησίας, ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ συμπληρῶν ἱκανά κενά
τοῦ ἔργου τοῦ Louis Petit (1926) περὶ τῆς βιβλιογραφίας
τῶν ἑλληνικῶν ἀκολουθιῶν. περιλαμβάνει και τὰ ἔκτοτε
δημοσιευθέντα σχετικᾶ.

Δημητρίου Σίμου Μπαλάνου, τακτικοῦ Καθηγητοῦ τῆς
Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Θεολογικὸς Φαρ-
μακίδης (1784-1860). Λόγος λεχθεὶς κατ' ἐντολήν τῆς
Συγκλήτου ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανε-
πιστημίου τῇ 30 Ἰαν. 1933. Ἀθήναι, 1933. — Ἐν τῇ με-
λέτῃ ταύτῃ, συνταχθεῖσα μετὰ πλείστης ἐπιμελείας ἐπὶ τῇ
βάσει πασῶν τῶν πηγῶν τοῦ θέματος ὡς και ἀνεκδότων
ἐπιστολῶν τοῦ Φαρμακίδου, ἐκτίθεται ὁ βίος και ἡ πολυ-
σχιδῆς δράσις αὐτοῦ, καταστάνας και ἐν ζωῇ και μετὰ
θάνατον, ὡς λέγει ὁ σ., «σημεῖον ἀντιλεγόμενον», διότι
ὑπὸ μὲν τῶν φίλων και τῶν ὁμοφρόνων του ἔθαυμάσθη,
οἱ δὲ ἐχθροὶ και ἀντιφρονούντες ἐχαρκτήρισαν αὐτὸν
διὰ δριμυτάτου ἐκφράσεων. «Πάντως ὁμοῦ—φρονεῖ ὁ
σ.—ἀνεξαρτήτως συμπαθειῶν και ἀντιπαθειῶν και ἀσέ-
τως συμφωνίας ἢ διαφωνίας πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Θεοκλή-
του Φαρμακίδου, οὐδεὶς ἀναικειμενικῶς ἐξετάζων τὰ
πράγματα και ἀνώτερος παθῶν κριτῆς: δύναται νὰ ἀρ-
νηθῇ τὰ ὅλας ἐξαιρετικᾶ προσόντα τοῦ αἰοιδίμου ἀνδρός,
ἀπικα ἀνέδειξαν αὐτὸν μεγάλῃν και ἰδιάζουσαν προσωπι-
κότητα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νέας Ἑλλάδος».

Π. Γ. Μπρατσιώτου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου
Ἀθηνῶν, Ὁ Χριστιανικὸς κοινωνισμὸς και ἡ παγκόσμιος
χριστιανικὴ κοινωνικὴ κίνησις. Ἀθήναι, 1933. — Τῆς δια-
φωτιστικῆς ταύτης μελέτης τὸ περιεχόμενον ἀπετέλεσεθέμα
διαλέξεως, δι' ἣς διεδηλώθη ἡ πρώτη εἰς τὴν ἀθηναϊκὴν
κοινωνίαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ «Παρνασσῶ» ἐμφάνισις τῆς
ἀρτισυτάτου ὁργανώσεως «Χριστιανικὴ Κοινωνικὴ Ἐνω-

σις», περὶ ἣς τὰ προσήκοντα ἤδη ἀνεγράφησαν τῇ «Ἐκ-
κλησίᾳ».

Roger Lambelin «Πρωτόκολλα» τῶν σοφῶν τῆς
Σιῶν. Ἐκ τῆς ρωσικῆς εἰς τὴν γαλλικὴν και ἐξ αὐτῆς εἰς
τὴν ἑλληνικὴν, μετὰ Εἰσαγωγῆς και προλόγου. Ἀθήναι,
Τύποι: Βάρτσου, 1932. — Κατὰ τὸν προλογίζοντα τῆς ἐκ-
δόσεως κ. Φ. Φωτιάδην, ἐκ τῶν Πρωτοκόλλων τούτων
προκύπτει «ὅτι ὁ σιωνιστικὸς ἀγὼν ἔχει ὡς κυρίαν πρόθε-
σιν τὴν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως κατάρρευσιν τῶν συνθηκῶν
ὑπάρξεως τῶν χριστιανικῶν ἰδίᾳ ἔθνῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἐπι-
βολῆς και ἐπικρατήσεως ἐπὶ τῆς γῆς τῆς Παντοκτορίας
τοῦ Ἰσραὴλ» διὰ μέσων προκαλούντων φρικῆν και ἀπο-
τροπιασμῶν.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣ. ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΟΥ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ
31 Δεκεμβρίου 1932

Εἰσπράξεις	
1) Ἐνοίκια	106.750.—
2) Εἰσφοραὶ	421.846,70
3) Τροφεία	3.750.—
4) Ναὸς Ὁρφανοτροφείου	11.363,90
5) » Ἀγ. Βασιλείου (Ρολφ)	6.452,60
6) Εἰσπράξεις Συναυλίας	26.575.—
7) » Ἐράνου (14-9-932)	6.298,75
Σύνολον εἰσπράξεων	
	583.036,45

Πληρωμαὶ	
1) Μισθοὶ	82.780.—
2) Τρόφιμα	280.702,35
3) Ἐξόδα Συγκοινωνίας	27.423,55
4) Καύσιμος Ὑλῆ	10.135.—
5) Εἶδη Ἐκπαιδευτηρίου	11.105,05
6) Φάρμακα	6.079,70
7) Φωτισμὸς	11.207.—
8) Γενικά Ἐξόδα	27.544,55
9) Γραφικὴ Ὑλῆ	2.503.—
10) Κληροδότημα Μ. Ἡλιού	1.650.—
11) Ἐξόδα Συναυλίας	3.350.—
12) Φόροι Οἰκοδομῶν	2.797,40
13) Κτίρια και Ἐγκαταστάσεις	55.370,10
14) Ἐπισκευαὶ Ναοῦ Ὁρφανοτροφείου	13.177.—
Σύνολον ἐξόδων	
	535.924,70
Ἀπομείναν ὑπόλοιπον	
	47.211,75
Ὀλικὸν ἄθροισμα	
	583.036,45

Ὁ Πρόεδρος

Ὁ Ταμίης

† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ι. ΒΑΣΙΛΗΣ

1. Σύγκρισις μερίδος «ἐνοικίων» παρελθόντων ἐτῶν:
εἰσπράχθησαν τὸ 1929 δρχ. 33.700, τὸ 1930 δρχ. 64.857,
τὸ 1931 δρχ. 102.907 και τὸ 1932 δρχ. 106.750.—

<p>ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ <i>Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου</i></p> <p>ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΕΜΜ. Γ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ <i>Προτοπρεσβύτερος</i></p> <p><i>Δι' ὅτι ἀφορᾶ τὴν Σύνταξιν ἀπευθυντιῶν: Γραφεῖα «Ἐκκλησίας», Στάθ. Φιλοθέης.</i></p>	<p>ΔΙΕΥΘΥΝΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ † ΖΙΧΝΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ <i>Πρόεδρος</i></p> <p>† ΕΔΕΣΣΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΣ <i>Ταμίης</i></p> <p>† ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΙΕΖΕΚΙΗΛ <i>Γραμματεὺς</i></p>	<p>ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ.</p> <p>Ἐσωτερικὸν κὸδ δρχ. 80. Ἐξωτερικὸν φρ. 60 Ἀμε- ρικῆς δολλ. 3.</p> <p>Μονῶν και Νυῶν ἐπαρχικῶν Πρωτοτυπιῶν δρχ. 100</p> <p>Νυῶν χωρίων δρχ. 60</p> <p>Ἰερῶν Ἐσωτερικὸν κὸδ δρχ. 30</p> <p>Ἡσυχίων και ἱεροπολιτασίων δρχ. 30</p> <p>Τὰ χρηματ. κ. ἱμβλιματα διαβιβάζοντα: Τα- μίαν «Ἐκκλησίας» Σεβ. Μητροπ. Ἐδέσσης κ. Κωνσταντίνου, Γραφεῖα Ἱ. Συναίου.</p>
--	--	---

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΕΣΟΔΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΔΩΝ ΕΤΟΥΣ 1932
ΓΕΝΙΚΟΥ ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΥ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΑΠΟ 1ης ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ ΜΕΧΡΙ 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΕΣΟΔΑ		ΕΞΟΔΑ	
*Εξ εισφορών Μακ. Αρχιεπισκόπου	103.160.—	*Εισχύσεις εις Άσυλα, Ίδρύματα, Σωματεία	52.015.—
*Εκ Προϋπολογισμών Ί. Ναών και Μονών.	6.300.—	Βοηθήματα εις άπόρους Σπουδαστάς.	13.029.—
*Εκ Ποσοστών 35 ο)ο Ημέρας Πτωχών.	187.800.90	Βοηθήματα εις άπόρους Κληρικούς	12.975.—
*Εκ Ποσοστών 5 ο)ο επί εισπράξ. Ε. Φ. Τ.	41.199.40	Βοηθήματα εις άσθενείς διά φάρμακα.	7.296.50
*Εκ Δωρεών Τραπεζών και Ίδιωτών.	82.980.—	Διανομαί τροφίμων	9.600.—
*Εκ Δίσκων έν τοις Ναοίς	58.322.60	Βοηθήματα Πάσχα και Χριστουγέννων.	80.407.—
*Εκ Πωλήσεως διπλοτύπων.	1.762.—	» 1) εις άπόρους Άθηνών Δρ. 57.850.—	
» » Καταστατικών	105.—	» 2) εις άπόρους Πειραιώς Δρ. 22.557.—	
» » Σημάτων έγράνου	5.925.20	Μισθοί διδασκαλίας Φυλακών	5.000.—
* διαφόρων άλλων εισπράξεων	3.061.35	Λαϊκόν Ίατρείον Άθηνών	29.616.—
» Τόκων Καταθέσεων	173.—	Εις Ένορ. Φιλόπτωχα Ταμεία.	1.750.—
	<u>493.789.45</u>	Δι' άποφυλακίσεις Κρατουμένων	5.409.90
		Δι' έσώρροχα » » »	10.820.—
		Λαϊκόν Ίατρείον Πειραιώς.	11.166.50
		*Εξοδα γενικά, έκτυπωτικά, σημ. έγράνου.	27.065.—
		Δι' ύποθήματα Παίδων Κρατ. γυναικών.	6.302.—
		*Εξοδα Κηδείας άπόρων	625.—
		Βοηθήματα κακαστημ. εις άπόρους Πειραιώς.	31.131.—
		Βοηθήματα Καθημ. εις άπόρους Άθηνών.	155.588.30
		Διά χαρτόσημα άδειών γάμων άπόρων.	1.075.—
			<u>460.804.20</u>
		Περίσσευμα έτους	32.985.25
			<u>493.789.45</u>

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ

*Εσοδα 1932 Δραχ.	493.789.45
*Εξοδα » »	460.804.20
	<u>32.985.25</u>
*Υπολ. Ταμίου έν έτους 1931	82.771.65
*Υπολ. εις νέον παρά Τραπεζη	115.756.90

Έν Αθήναις τῆ 31ῃ Δεκεμβρίου 1932

Ο Πρόεδρος
† Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο Γ. Ταμίας
ΑΛ. ΠΑΛΟΥΡΗΣ

Ο Λογιστής Αρχιπῆς
ΤΑΚΗΣ ΛΕΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ι. Μητρόπολις Τριφυλίας και Όλυμπίας.

Καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου δριζόμενα προσόντα ὡπως ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ὑποβάλλωσι τῆ καθ' ἡμᾶς ἱερῶ μητροπόλει τὰ ὑπὸ τοῦ άρθρου 83 τοῦ κωδικ. νόμου 5439 ἀπαιτούμενα ἔγγραφα διὰ τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων ἱερέων τῆς ἐνορίας «ἀγίου Γεωργίου» τοῦ χωρίου Ραχῶν (ε. δ. Κυπαρισσίας). Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 20 Μαρτίου 1933. † Ὁ Τριφυλίας και Ὁλυμπίας Ἀνδρέας.

— Ἐπίσης καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου δριζόμενα προσόντα ὡπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσι τὰ ὑπὸ τοῦ άρθρου 83 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5439 δριζόμενα ἔγγραφα πρὸς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων ἱερέων τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ «ἀγίου Ἀθανασίου Φιλιατρῶν (πόλεως ἐχοῦσης πληθυσμὸν ἄνω τῶν τριῶν και κάτω τῶν τεσσαράκοντα χιλιάδων κατοίκων). Ἐν Κυπαρισσίᾳ τῆ 10 Ἀπριλίου 1933. † Ὁ Τριφυλίας και Ὁλυμπίας Ἀνδρέας.

Ι. Μητρόπολις Σεργῶν.

Ἡ ἱερὰ μητρόπολις Σεργῶν συμφώνως τῷ άρθρῳ 78 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5148 καλεῖ τοὺς βουλομένους νὰ θέσωσι ὑποψηφιότητα ἐφημερίου διὰ τὰς κενὰς θέσεις τῶν χωρίων Ἀνα-Ὁρεινῆς, Κάτω-Ὁρεινῆς, ἀγίου Ἰωάννου, Ἑπταμήλων, Μονοβρύσεως, Κομβουκλίου, Κρίνου, Ψωμοτυπίου, Παραλυμγίου, Βαμβικιάς, Κάτω-Καμήλας, ἀγίας—Ἐλένης, ἀγίου Ἰωάννου Θεολόγου Σεργῶν, Ἐλαιῶνος και Ἀναγεννήσεως. † Ὁ Σεργῶν Κωνσταντῖνος.

Ι Ἐπισκοπὴ Ρεθύμνης.

Καλοῦμεν τοὺς βουλομένους και ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5139 ἀπαιτούμενα προσόντα διὰ νὰ καταλάβωσι κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ ἐν τῇ πόλει Ρεθύμνης ἰ. ἐνορ. ναοῦ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ὡπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ σήμερον τὰ ὑπὸ τοῦ άρθρου 83 τοῦ αὐτοῦ νόμου δριζόμενα ἔγγραφα προκειμένου νὰ γίνῃ ἀνακήρυξις ὑποψηφίων πρὸς πληρώσιν δι' ἐκλογῆς τῆς ἀνωτέρω χηρευούσης θέσεως. Ἐν Ρεθύμνῃ τῆ 16 Μαρτίου 1933. † Ὁ Ρεθύμνης Τιμόθεος.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΙ ΕΝΟΡΙΑΚΩΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

I. ΝΑΩΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ ΕΤΟΥΣ 1932

Φιλόπτωχα Ταμεία 'Αθηνών			Φιλόπτωχα Ταμεία Πειραιώς		
	*Εσοδα	*Εξοδα		*Εσοδα	*Εξοδα
1) Μητροπόλεως	77.964.—	92.740.90	63α) 'Αγ. Τριάδος	39.329.35	39.230.65
2) 'Αγ. 'Αθανασίου Θησαίου	7.335.80	6.905.50	64) 'Αναλήψεως Δραπετσώνος	10.938.—	11.801.70
3) » Αικατερίνης Πλάκας	8.428.90	8.023.10	65) 'Αγ. Βασιλείου	63.604.25	57.466.95
4) » » Πετραλώνων	4.354.—	4.354.—	66) » Γεωργίου Κερατιν.	16.153.—	16.112.—
5) » 'Αναργύρων ψυροή	8.999.95	8.903.—	67) » » Κορυθαλλού	10.869.50	11.183.75
6) » 'Απостόλων Θησαίου	6.392.—	5.736.—	68) » Διονυσίου	18.809.50	17.360.70
7) » » 'Υμηττού	4.211.90	3.284.30	69) » Δημητρίου Ευλοκερατ.	26.294.70	25.177.80
8) » 'Ασωμάτων Θησαίου	14.869.—	11.667.—	70) » » Ν. Φαλήρου	9.058.80	9.031.20
9) » 'Αρτεμίου Γούβας	4.053.40	4.224.55	71) » 'Ελευθερίου	27.140.30	23.004.70
10) » 'Αντωνίου Πατησίων	9.094.50	6.691.—	72) Εὐαγγελιστρίας	17.416.—	17.430.—
11) Γεν. Χριστού Χριστοκόπ.	10.633.35	10.229.—	73) Ζωοδόχου Πηγῆς Χ'χου	5.564.10	4.942.80
12) 'Αγ. Γεωργίου Καρύστη	38.883.50	37.608.50	74) Προφ. 'Ηλιού	47.323.65	39.600.90
13) » » Δουροπούτη	18.386.—	18.172.—	75) 'Αγ. Κωνσταντίνου	68.244.80	54.153.20
14) » » Κυψέλης	59.235.30	51.541.60	76) » 'Ιωάννου Ρέντη	11.467.45	10.776.80
15) » » Β' Νεχροτ.	14.857.70	14.629.—	77) Μεταμορφ. Σωτήρος	25.429.40	24.845.70
16) Προφ. Δανιὴλ Βοτανικού	28.870.85	26.306.50	78) Μυρτιδιωτίσσης	26.941.—	26.242.—
17) 'Αγ. Δημητρίου Ψυροή	18.865.85	18.178.10	79) 'Αγ. Νικολάου	30.000.—	30.000.—
18) » » Ἀμπελοκήπ.	6.837.50	7.104.50	80) » Παντελεήμων. Ταμπουρ.	15.836.—	15.653.50
19) » Διονυσίου 'Αεροπ.	52.296.50	52.245.—	81) » » Δραπετσών.	8.845.80	8.528.80
20) » Ειρήνης	29.311.—	22.035.—	82) » Παρασκευῆς Ν. Καλλιπ.	11.253.10	8.264.40
21) » 'Ελευθερίου 'Αρεως	11.364.—	9.174.—	83) » Σοφίας	17.407.—	17.407.—
22) » » Κ. Πατησ.	5.071.—	3.700.—	84) » Σπυριδωνος	59.092.75	59.391.30
23) Εὐαγγελισμοῦ Περιστερίου	975.—	940.—	85) 'Υπαπαντῆς Ταμπουριών	17.393.10	22.656.90
24) 'Αγ. Ζώνης	26.011.70	26.348.80	86) 'Αγ. Φανουρίου Δραπετσ.	2.123.30	2.146.—
25) Ζωοδόχου Πηγῆς 'Ακαδ.	36.175.—	36.346.70	87) » Γεωργίου Ν. Κοκκιניῶς	10.707.—	10.785.—
26) Προφήτου 'Ηλιού Παγκρ.	23.036.45	22.663.40	88) » Νικολάου »	11.013.—	11.042.—
27) 'Αγ. Θεοφάνους Ζωγράφ.	6.696.50	6.774.80	89) 'Οσίας Εἰνης »	8.227.—	8.227.—
28) Τριῶν 'Ιεραρχῶν	23.032.20	20.903.70	90) 'Αγ. 'Ιωάννου »	7.199.95	7.089.—
29) 'Αγ. 'Ιωάννου Βουλαγιμένης	12.649.30	11.759.30		1.828.916.70	1.720.979.85
30) » » Γαργαρέττας	14.252.10	13.795.—			
31) » » Ταύρου	3.089.70	1.629.—			
32) Κ. Θεοτόκου Μοναστηρίου	18.258.—	17.348.—			
33) » » Χρυσοσπηλαιωτ.	30.226.—	29.622.—			
34) » » Χρυσοκαστρ.	6.954.—	6.793.—			
35) » » Κυνοσάργγου	10.261.60	9.990.50			
36) » » Ν. Φιλαδελφ.	16.253.—	15.119.—			
37) 'Αγ. Κωνσταντίνου 'Ομονοίας	24.759.—	19.644.—			
38) » » Κολωνοῦ	53.106.60	48.223.50			
39) Εὐαγγελιστοῦ Λουκά	57.377.85	47.372.80			
40) 'Αγ. Λαζάρου Βύρρωνος	32.149.—	32.063.80			
41) » Μαρίνης Θησαίου	9.958.70	9.473.60			
42) » Μελετίου Σεπολ.	13.937.60	13.931.60			
43) » Μαρκέλλης Βοτανικοῦ	6.838.—	6.617.—			
44) Μετ. Σωτήρος Συγγροῦ	13.195.80	13.195.80			
45) » » Πλάκας	19.941.70	19.941.70			
46) 'Αγ. Νικολάου Πευκακίων	40.032.80	33.483.55			
47) » » Κ. Πατησίων	7.164.50	7.135.—			
48) » » Ραγκαβᾶ	13.508.80	9.171.—			
49) » » Κουκάκι	8.754.45	6.015.—			
50) » Παντελεήμ. 'Αχαρνῶν	72.306.—	55.301.—			
51) » » 'Ἰλισσοῦ	11.535.60	11.146.—			
52) » Παύλου Ψαρῶν	39.000.—	38.700.—			
53) » Πολυκάργου	1.790.—	1.043.50			
54) » Στυλιανοῦ	7.756.—	8.699.80			
55) Ταξιαρχῶν Παλ. 'Αγορᾶς	5.909.—	5.897.—			
56) » Πολυζώνου	26.800.—	26.565.—			
57) 'Αγ. Τριάδος Κεραμεικοῦ	11.113.50	8.752.50			
58) » » 'Αμπελοκήπ.	4.659.—	3.702.—			
59) » Τρύφανος Κολωνοῦ	10.571.75	11.454.10			
60) » Φιλίππου Βλασσαροῦ	8.024.30	7.465.—			
61) » Φωτεινῆς 'Ἰλισσοῦ	9.702.50	9.685.50			
62) » Σοφίας Φυλ. Συγγροῦ	602.—	472.—			
63) » Σπυριδωνος Σταδίου	17.728.—	16.887.60			
	1.195.230.—	1.120.538.10			

Φιλόπτωχα Ταμεία Περιχώρων		
91) 'Αγ. Ἀλεξάν. Π. Φαλήρου	11.950.—	9.129.15
92) » 'Αποστόλων Τριτέμφων	4.173.30	4.121.—
93) » 'Αθανασίου Πολυδροσίου	6.394.10	4.063.90
94) » 'Αναργύρων Π. Φαλήρ.	3.855.—	3.855.—
95) » Γεωργίου Κηφισσίας	13.882.—	11.703.90
96) » Δημητρίου »	7.460.—	7.000.—
97) » » Μπραχαμίου	2.945.15	2.162.70
98) » » Ν. 'Ερμούθρας	2.060.20	2.038.—
99) » 'Ιωάννου Μαρμοκοπέου		
100) » » Μαραθῶνος	4.722.—	2.123.25
101) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀμαρουσίου	6.127.25	5.056.—
102) » » Μεγάρων	488.—	377.—
103) » » Χασιάς		
104) » » ('Ἐντὸν) Π. Φ.		
105) 'Αγ. Κωντίνου Γλυφάδος	19.796.95	18.604.50
106) » » »	5.768.—	9.164.—
107) Μεταμ. Σωτήρος Μοσχάτου	6.451.—	6.451.—
108) » » Καλλιθέας	15.197.20	14.997.40
109) » » Κηφισσίας	8.310.—	9.793.—
110) » » Καλαμακίου		
111) 'Αγ. Νικολάου Ἀμαρουσίου	9.900.—	9.880.—
112) » » Καλλιθέας	15.393.30	15.393.30
113) » Πάντων Χαρακόπου	13.130.—	12.568.70
114) » Τριάδος 'Ηρακλείου	1.166.—	1.062.—
Μὴ Ἐνοριακαὶ		
115) 'Αγ. Θεοδώρων ('Αθηνῶν)	13.560.—	12.259.60
116) » 'Αντωνίου Περιστερ.	10.075.—	9.647.—
Σύνολον	2.011.721.25	1.892.430.25
Γεν. Φιλ. Ταμείου	493.789.45	460.804.20
Γενικὸν Σύνολον	2.505.510.70	2.353.234.45

† Ο Πρόεδρος
Ο ΑΘΗΝΩΝ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο Γ. Ταμίτας
Α. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ

Ο Λογιστής Ἀρχιπῆς
Τ. ΛΕΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ